

Fredrik Tammela

**”TÄHÄN KUULUU MUUTAKIN KUIN PELKKÄÄ NÄY-
TELEMISTÄ” – HARRASTAJATEATTERIYHDISTYS-
TOIMINNAN KEHITTÄMISESTÄ**

**Opinnäytetyö
CENTRIA AMMATTIKORKEAKOULU
Esittävän taiteen koulutusohjelma
Lokakuu 2012**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Hyvinvoinnin ja kulttuurin yksikkö	Aika Marraskuu 2012	Tekijä/tekijät Fredrik Tammela
Koulutusohjelma Esittävän taide		
Työn nimi ”TÄHÄN KUULUU MUUTAKIN KUIN PELKKÄÄ NÄYTTELEMISTÄ”. Harrastajateatteriyhdistysoiminnan kehittämisestä		
Työn ohjaaja Marjo Ventola	Sivumäärä 42+1 liite	
Työelämäohjaaja -		
<p>Tässä opinnäytetyössä kartoitettiin harrastajateatteriyhdistyksen toiminnan kehittämistarpeita yhdistystoiminnan osa-alueella ja millä tavoin näitä voisi kehittää. Harrastajateatteriyhdistystä ei tarkasteltu taideteoreettisesta, esteettisestä tai taidekasvatuksellisesta näkökulmista. Siinä keskityttiin yhdistystoiminnan osa-alueeseen, jota käsiteltiin yhdistyksen hallituksen näkökulmasta käsin.</p> <p>Tutkimusaineisto saatiin haastattelemalla ja keskustelemalla yhdistyksen hallituksen kanssa. Tutkimus eteni käytännössä tapaamisten ja myöhemmin oman aineistoanalyysin ja jäsenposition kautta. Yhdistystoimintaa koskevia lakeja sekä tietokirjallisuutta hyödynnettiin kehittämistoiminnan käytännön vertailussa.</p> <p>Tutkimus osoitti, että harrastajateatteriyhdistyksellä oli kehittämistarpeita yhdistystoiminnan osa-alueella. Se millä tavoin yhdistyksen hallitus lähti käytännön tasolla kehittämään yhdistystoimintaa osoitti, että kehittämistoimintaan tarvittaisiin enemmän aikaa ja hallituksen jäsenistön sitoutumista. Yhdistyksen hallituksen ja jäsenistön yhdistystietämystä tulisi edistää entisestään.</p> <p>Opinnäytetyö ja sen tulokset avaavat mahdollisuuksia laajempaan keskusteluun harrastajateatteriyhdistysten toiminnan kehittämisestä.</p>		
Asiasanat Harrastajateatteri, toiminnan kehittäminen, yhdistys, yhdistyksen hallitus		

ABSTRACT

Unit Unit of Health, Welfare and Culture	Date November 2012	Author Fredrik Tammela
Degree programme Performing Arts		
Name of thesis “THIS INCLUDES MORE THAN JUST ACTING”. Developing the operations of an amateur theatre association		
Instructor Marjo Ventola		Pages 42+1 appendix
Supervisor -		
<p>This thesis studied the amateur theatre's needs of development in the association part of their operations and ways in which these could be developed. Amateur Theatre Association was not considered from the art theoretical, aesthetic or art education points of view in this thesis. The thesis focused on the association part of their operations, which was viewed from perspective of the association’s Board of Directors.</p> <p>The data was gathered by interviewing and talking to the association's Board of Directors. The study proceeded in practice with meetings, the researcher’s own data analysis and the the researcher’s own membership in the association. the laws connected with associations as well as the literature was utilized in the practical comparison.</p> <p>The study showed that the amateur theater association has development needs in the association part of their operations. The way in which the association’s Board of Directors started a practical level to develop their own association, showed that the development activities require more time and commitment from its members. The Association Board of Directors and the members of the Association need further knowledge about association practice.</p> <p>The thesis and its results pave the way to a broader debate of amateur theatre association’s development.</p>		

<p>Key words Amateur theatre, Board of directors, Development, Voluntary association,</p>

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ ABSTRACT

1. JOHDANTO	1
1.1 Tutkimuksen lähtökohdat ja tavoitteet	1
1.2 Tutkimuskysymykset	2
1.3 Tutkimusmenetelmä ja tietoperusta	2
1.4 Opinnäytetyön rakenteesta.....	3
2. KOKKOLAN ILTANÄYTTÉLIJÄT REKISTERÖITYNÄ YHDISTYKSENÄ 5	
3. YHDISTYSTIETÄMYSTÄ LISÄÄVÄ OSA	9
3.1 Yleistä yhdistystoiminnasta	9
3.2 Harrastajateatteriyhdistykset yhdistystoiminnan näkökulmasta katsottuna	14
4. KEHITTÄMISPROSESSIN KULKU	16
5. KEHITTÄMISENKOHTEET JA EHDOTUKSET NIIDEN KEHITTÄMISTOIMENPITEIKSI	21
5.1 Yhdistyksen hallituksen esittämät kehittämiskohteet	21
5.1.1 Hallituksen työskentelyyn liittyvät kehittämiskohteet ja ehdotukset niiden kehittämiseksi.....	22
5.1.2 Yhdistyksen jäsenistöön liittyvät kehittämiskohteet ja niiden kehittämiseen liittyviä ajatuksia	26
5.1.3 Yhdistyksen toimintaan liittyvät kehittämiskohteet ja ajatuksia toimenpiteistä niiden kehittämiseksi.....	29
5.1.4 Yhdistyksen toimitiloihin liittyvät ongelmat, toivomukset ja mielipiteet ja niiden ratkaisut.....	32
5.2 Tuloksia ja jatkokehittämisen mahdollisuuksia	36
6. POHDINTAA JA ARVIOINTIA	38
LÄHTEET	41
LIITTEET	

1. JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen lähtökohdat ja tavoitteet

Omassa työssäni teatteri-ilmaisun ohjaajana olen huomannut eri harrastajateatteriyhdistyksissä puutteellisuutta yhdistystoiminnan osa-alueella. Teatteri- ja esitystoimintaan verrattuna yhdistystoiminta on usein ollut mekaanista pakkopullaa, jota tehdään muodon vuoksi. Kuitenkin samalla harrastajateatteriyhdistykset usein valittavat ettei ole tarpeeksi jäseniä tai jäsenet ovat passiivisia, rahaa ei ole ja katsojia ei käy tarpeeksi. Nämä kaikki juontavat juurensa mielestäni nimenomaan yhdistystoiminnan osa-alueen puutteellisuudesta. Yhdistysmuotoisen teatterinharrastamisyksikön toimintaan kuuluu muutakin kuin pelkkää näyttelemistä.

Harrastajateatteriyhdistyksille suunnattua toiminnan organisointia ja toiminnan suunnittelua koskevaa tietokirjallisuutta on mielestäni liian vähän, jos tarkastellaan asiaa yhdistysmuotoisen teatteriharrastamisen suosion näkökulmasta. Tämä on mielestäni ikävä puute harrastajateatterikentällä, koska työssäni olen huomannut, että sellaista kaivattaisiin. Teatterin harrastajat vastaavat itse yhdistyksensä koko toiminnasta ja useimmissa harrastajateattereissa, joissa olen toiminut, ei tätä kokonaisvastuuta aina kanneta.

Alkuperäisenä tarkoituksena oli selvittää laaja-alaisemmin mitä kehittämistarpeita yhdistysmuotoisilla teatterinharrastamisyksiköillä on yhdistystoiminnan osa-alueella ja millä tavoin näissä yhdistyksissä kehitetään näitä tarpeita. Harrastajateatteriyhdistysten lisäksi tarkoituksena oli osallistaa esittävän taiteen opiskelijoita ja ammattikentällä työskenteleviä teatteri-ilmaisun opiskelijoita. Opinto-oikeuden rajallisuuteen suhteutettuna tämä oli rajattava, reilusti.

Opinnäytetyöni lopullinen tarkoitus on kartoittaa mitä kehittämistarpeita Kokkolan Iltanäyttelijät ry:llä on yhdistystoiminnan osa-alueella sen hallituksen mielestä ja miten näitä voitaisiin yhdessä lähteä kehittämään. Olen toiminut seitsemän produktion ajan Kokkolan Iltanäyttelijät ry:ssä ohjaajana vuosina 2001-2004 ja vuosina 2003-2004 olin myös hallituksessa varapuheenjohtajana. Tästä syystä valitsin kyseisen harrastajateatte-

rin opinnäytetyöni tutkimuskohteeksi. Valintaan vaikutti luonnollisesti myös täydennysopintojeni rajallisuus, aikaa ei ollut paljon opinnäytetyön käytännön toteuttamiseen, joten halusin tutkia entuudestaan tuttua harrastajateatteria.

1.2 Tutkimuskysymykset

En käsittele harrastajateatteria sen taideteoreettisesta tai taidekasvatuksen näkökulmista. Tämä opinnäytetyö keskittyy selkeästi tarkastelemaan harrastajateatteriyhdistystä yhdistystoiminnan osa-alueelta ja yhdistyksen toiminnan organisoimisen näkökulmasta.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Mitä kehittämisen tarpeita Kokkolan Iltanäyttelijät ry:n hallitus kokee yhdistyksensä yhdistystoiminnan osa-alueella?
2. Miten Kokkolan Iltanäyttelijät ry:n hallitus kehittää yhdistyksen toimintaa yhdistystoiminnan osa-alueella?

1.3 Tutkimusmenetelmä ja tietoperusta

Valitsin toimintatutkimusmenetelmän sen käytännönläheisyyden vuoksi. Toimintatutkimuksen avulla tutkija/toimijat pyrkivät parantamaan käytäntöjä sekä ymmärtämään niitä ja toimintaolosuhteitaan entistä syvällisemmin. Toimintatutkimus saa alkunsa tietystä käytännön ongelmista ja etenee syklisesti pohdintaan, keskusteluihin ja neuvotteluihin perustuvana vaiheittaisena prosessina (Syrjälä, Ahonen, Syrjäläinen ja Saari 1996, 30). Mielestäni tämä soveltuu hyvin sellaiseen tapaukseen, jossa pyritään tarkastelemaan sitä, miten harrastajateatteriyhdistyksen hallitus toimii yhdistystoiminnan osa-alueella ja miten se kehittää oman yhdistyksensä toimintaa.

Toimintatutkimuksen tavoitteena ei ole järjestää käytännön kentällä jotain teknistä ulkopuolisten suunnittelemaa muutosta, vaan ennen kaikkea aktivoida kentällä toimivia itse suorittamaan oman työnsä analyysia ja kehittämistä. (Syrjälä ym. 1996, 35) Halusin

lähteä yhdistyksen omista lähtökohdista, kuuntelemaan hallituksen itse esittämiä kehittämistarpeita ja havainnoida hallituksen työskentelyä.

Toimintatutkimuksessa keräsin tietoa havainnoimalla, haastattelemalla ja keskustelemalla. Tämä tapahtui kasvotusten ja sosiaalisen median alustalla. Yhdistystoimintaa koskeva tietokirjallisuus on toiminut vahvana perustana tämän opinnäytetyön eri syntyvaiheissa. Samoin monivuotiset kokemukseni erilaisissa harrastajateattereissa ja oppilaitoksissa.

Yhdistysmuotoisten teatterinharrastamisyksiköitä koskevia tutkimuksia oli jonkin verran. Suurin osa näistä tutkimuksista painottivat harrastajateatteriyhdistyksen teatteritoiminnan osa-alueita. Koska halusin lähestyä toiminnan kehittämistä vahvasti yhdistystoiminnan osa-alueen ja Kokkolan Iltanäyttelijät ry:n hallituksen näkökulmasta käsin, jätin hyödyntämättä näitä opinnäytetyössäni. Tämä olisi voinut toisaalta toimia myös hyvänä vertaisarviointia edistävänä tietona kehittämistoiminnan aikana.

1.4 Opinnäytetyön rakenteesta

Aloitan esittelemällä yleiskuvauksen Kokkolan Iltanäyttelijät ry:stä luvussa 2. Yleiskuvauksen tarkoituksena on kuvailla opinnäytetyön lukijalle sitä toiminnallista viitekehystä, jossa opinnäytetyötäni tein.

Tämän jälkeen kuvailen, luvussa 3, yhdistystoimintaa yleisellä tasolla suhteutettuna tähän opinnäytetyöhön. Yhdistystoiminnassa on keskeisiä käsitteitä ja määritelmiä, joilla on merkitystä yhdistysmuotoisen teatterinharrastamisyksikön toiminnan kehittämisessä. Tämän yleisen näkökulman jälkeen kuvailen harrastajateatteriyhdistystä yhdistystoiminnan näkökulmasta. Esitän tutkimuksen, kehittämisprosessin, kulkua lyhyesti luvussa 4. Yhdistyksen hallituksen esille nostamat kehittämiskohteet esitän luvussa 5. Yhdistyksen hallituksen jäsenten sitouttamisprosessi yhdistystoiminnan kehittämiseen oli hidasta. Tämän luvun lopussa esitän johtopäätöksiä, yhteenvetoa Kokkolan Iltanäyttelijät ry:n kehittämistarpeista ja ehdotuksia niiden kehittämismahdollisuuksista.

Luvussa 6 reflektoin omaa osuuttani opinnäytetyöhöni ja mitä olen oppinut tämän tapaustutkimuksen aikana. Esitän myös jatkotutkimusmahdollisuuksia ja myös sitä millä tavoin toimin nyt, jos lähtisin kehittämään harrastajateatteriyhdistystä yhdistystoiminnan osa-alueella.

2. KOKKOLAN ILTANÄYTTELIJÄT REKISTERÖITYNÄ YHDISTYKSENÄ

Tässä luvussa kuvailen lyhyesti sitä ympäristöä, jossa opinnäytetyötäni tein. Tämä on yleiskuvaus Kokkolan Iltanäyttelijät ry:stä ja sen toiminnasta sellaisena kuin se oli ennen kehittämistoiminnan alkua. Kuvausta ei ole laadittu yhteistyössä yhdistyksen kanssa. Siinä esitetty tieto pohjautuu omaan monivuotisiin kokemuksiini ja havaintoihini teatteri-ilmaisun ohjaajana kyseisessä harrastajateatterissa, yhdistystietämykseeni, yhdistyksen omaan sääntöihin ja yhdistyksen Internet sivuilla olevaan informaatioon.

Kokkolan Iltanäyttelijät ry on suomenkielinen harrastajateatteri, joka toimii Kokkolan seutukunnassa. Organisaatorakenteeltaan se on ensimmäisen tason, henkilöjäsenistä muodostuva, yhdistys. Se perustettiin nykyiseen muotoonsa vuonna 1986. Yhdistys ylläpitää Teatteri Iltatähti –nimistä teatteria ja käyttää epävirallisesti tätä nimitystä myös itsestään. Kokkolan Iltanäyttelijät ry on Suomen harrastajateatteriliiton sekä Työväen näyttämöiden liiton jäsenyhdistys. Lisäksi se on edustettuna Kokkolan kaupunginteatterin kannatusyhdistyksessä.

Yhdistyksen sääntöjen mukainen missio on toimia teatteritaiteen hyväksi sekä jäsentensä teatteritiedon ja näyttelijätaidon kehittämiseksi. Tätä perustehtävää toteutetaan koulutustoiminnan ja näytelmätoiminnan ylläpitämisellä. Myös yhteistoiminnan harjoittaminen Kokkolan kaupungin muiden teatterialan yhdistysten ja järjestöjen kanssa on osana sen perustehtävää. Toimintansa tukemiseksi yhdistys kerää jäseniltään jäsenmaksuja, ylläpitää esitysten yhteydessä kahvilaliikettä sekä harjoittaa kaluston ja tilojen vuokraamista. Varainkeruusta huolimatta yhdistyksen tarkoituksena ei ole tuottaa rahaa. Voitot tai muut tuotot sijoitetaan takaisin yhdistyksen toimintaan eikä niistä taloudellisesti hyödy yksittäiset jäsenet.

Yhdistyksen toiminta jakautuu edellä kuvatun perustehtävän ja sitä toteuttavan toiminnan mukaan sekä teatteri- että yhdistystoimintaan. Harrastajateatteri suunnittelee ja toteuttaa toimintaansa toimintakausikohtaisesti. Johtokunta laatii talousarvioinnin sekä toimintasuunnitelman joka toimintakaudelleen. Yhdistyksen toiminnankehittämiseen vastataan tapaus- tai tilannekohtaisesti, esim. jäsenistöltä tulevia toiveita tai ehdotuksia

käsitellään johtokunnan kokouksissa yhdistyksen toiminta- ja taloussuunnitelman puitteissa. Eri sidosryhmien tyytyväisyydestä yhdistyksen toimintaan saadaan tietoa kasvotusten erilaisissa arjen vuorovaikutustilanteissa.

Teatteritoiminta on jakautunut yhdistyksessä kuluvana toimintakautena kolmeen ryhmään: lasten- ja nuortenryhmään, nuorten itsenäiseen improvisaatioryhmään sekä aikuisten ryhmään. Aikuisten ryhmän toiminnassa on osallistujia kahdesta edellisestäkin ryhmästä. Lasten- ja nuortenryhmän vetäjänä on vastavalmistunut teatteri-ilmaisun ohjaaja, joka toimii ryhmänvetäjänä myös opiskeluaikanaan. Itsenäinen improvisaatioryhmällä ei ole vetäjää ryhmän omasta tahdosta. Aikuisten ryhmän vetäjä on yleensä produktiokohtainen ja kuluvan syksyn näytelmää ovat ohjaamassa kaksi teatteri-ilmaisun ohjaajaa.

Harrastajateatterilla on toimintakautensa aikana keskimäärin kolme ensi-iltaa. Aikaisempina vuosina ensi-iltojen määrä saattoi yltää kaksinkertaiseksi. Yhdistyksen ohjelmisto ja ohjelmistosuunnittelu on ns. linjatonta, se ei ole lokeroitunut tiettyihin genreihin vaan ollut avomielinen ohjelmistonsa suhteen. Siihen on kuulunut sekä kotimaisia että ulkomaisia pienois- ja koko illan näytelmiä. Joinakin toimintakausina ohjelmistossa on myös ollut musikaaleja sekä jäsenten itsensä kirjoittamia näytelmiä.

Yhdistyksen koulutustoiminta on näyttelijäkeskeistä. Koulutustoimintaa on viime vuosina yhä enenevässä määrin integroitu näytelmätoimintaan, mutta sitä järjestetään tilanne- ja tarvekohtaisesti myös itsenäisenä koulutustoimintana.

Yhdistyksen aktiivijäsenistö koostuu pääsääntöisesti lapsista ja nuorista. Aikuiset aktiivijäsenet osallistuvat toimintaan yleensä produktiokohtaisesti. Yhdistyksen hallitus koontuu keskimäärin kerran kuukaudessa oman toimintakautensa aikana ja osallistuvat muulloinkin yhdistyksen toimintaan pyörittäessään sen arkea.

Yhdistyksellä on viisihenkinen hallitus, jonka yhdistyksen kokous on valinnut säännöissä määrätyllä tavalla. Hallitukseen kuuluvat puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, sihteeri, rahastonhoitaja sekä hallituksen jäsen. Tällä toimeenpanevalle johdolla on yhdistyslain ja sen omien sääntöjen mukaisia pakollisia ja ehdotettuja tehtäviä. Yhdistyksellä on

kuluvan toimintakauden suunnitelma, jonka toimeenpanosta hallitus kollektiivina vastaa.

Yhdistyksellä ei ole vakinaistettua henkilökuntaa, esim. toiminnanjohtajaa. Tätä toiminkuvaa hoitaa johtokunta. Ulkopuolisten ohjaajien, teatteri-ilmaisun ohjaajien sekä kouluttajien työsuhteet ovat määräaikaista eli produktio- tai kausikohtaisia. Lisäksi yhdistyksessä on aika ajoin työssäoppijoita, lähinnä esittävän taiteen sekä audiovisuaalisen viestinnän perustutkinnon opiskelijoita. Opiskelijat ovat harvoin yhdistyksessä työsuhteessa. He saavat omalta oppilaitokseltaan usein opintosuorituksia tekemästään harjoittelusta. Oppilaitosyhteistyöhön on kuulunut mm. teatteritekniikan hoitamista tuotettavissa produktioissa, näyttelijäntyön koulutustilaisuuksien pitämistä sekä produktioiden ohjaamista. Musiikillisissa tuotannoissa yhdistys on kääntynyt Kokkolan konservatorion sekä Centria ammattikorkeakoulun musiikin yksikön opiskelijoiden puoleen.

Kokkolan Iltanäyttelijät ry:n on vuokralla Hagströmin entisen nahkatehtaan ylimmäisessä kerroksessa, Kokkolan keskustassa. Toimitila muodostuu 96paikkaisesta nousuvasta katsomosta, näyttämöstä, yleisölämpio-kahviosta, pienestä keittiöstä, pukuhuoneesta sekä siellä olevasta kahdesta käymälästä. Katsomon ylimmäisellä tasanteella on pieni itse rakennettu tekniikkakoppi. Liikekerroksen muiden toimijoiden kanssa teatteri jakaa narikkaeteisen, jossa sijaitsevat yleisökäymälät sekä rappukäytävän tasanteen, jossa teatterilla on lipunmyyntipiste. Kellarikerroksessa käytössä on pieni varastotila. Toimitiloissa esiintyy ja niitä käyttävät toisinaan myös yhdistyksen ulkopuolisia ryhmitymiä alivuokramenettelyin. Yhdistyksen tiloja on lainannut tarvittaessa myös Kokkolan kaupunginteatteri.

Yhdistyksen talous on kohtalainen. Päätoimiset tulot saadaan jäsenmaksuista, pääsylipuista sekä kahvilaliikkeen toiminnasta. Käsiohjelmien mainostilasta saadaan vähän tuloja, silloin kun niitä käsiohjelmiin myydään. Avustuksia ja rahoituksia haetaan eri instansseista tilanne ja tapauskohtaisesti joka toimintakausi. Yhdistys saa vuokraavustusta Kokkolan kaupungilta.

Yhdistyksen markkinointi on produktiopainotteista ja määräytyy produktiokohtaisesti. Yhdistyksellä on omat internet-sivut, jossa kerrotaan mm. yhdistyksen historiasta, johtokunnan kokoonpanosta ja millä tavoin voi liittyä jäseneksi. Niillä markkinoidaan

myös esitystuotantoa. Sisäisen tiedottamisen yhdistys hoitaa kasvotusten, puhelimitse sekä sähköpostin välityksellä. Yhdistyksen puheenjohtaja käy aktiivista vuorovaikutusta eri jäsenryhmien sekä niitä vetävien teatteri-ilmaisun ohjaajien kanssa. Myös hallituksen muiden jäsenten osallistuminen näytelmätoimintaan voidaan katsoa kuuluvan sisäiseen tiedottamiseen ja jäsenistön kanssa vuorovaikuttamiseen.

3. YHDISTYSTIETÄMYSTÄ LISÄÄVÄ OSA

Tässä luvussa esitän keskeisiä tätä opinnäytetyötä tukevaa tietoa yhdistystoiminnasta.

3.1 Yleistä yhdistystoiminnasta

Kari Loimu (2010, 21) määrittelee yhdistyksen yhteenliittymäksi, jossa on vähintään kolme jäsentä, sillä on jokin aatteellinen tarkoitus ja jonka toiminta on tarkoitettu pysyväksi. Johanna Perälä, Sirpa Juutinen, Mikko Lilja, Göran Lindgren, Mikko Reinikainen ja Maj-Lis Steiner esittävät julkaisussaan ”Yhdistyksen hyvä hallinto” (2008, 13) yhdistyksestä kaksi määritelmää:

”Yhdistys voidaan määritellä useimpien henkilöiden muodostamaksi pysyväisluontoiseksi, jäsenten keskinäiseen sopimukseen perustuvaksi ja yhteisten tarkoituserien toteuttamista tavoittelevaksi yhteenliittymäksi.” (alkuperäislähde: Veteläsuo, Maija-Liisa, Oikeusministeriön lainvalmisteluosaston julkaisu 12)

”Toisen määritelmän mukaan yhdistyksellä tarkoitetaan useamman kuin kahden henkilön yhteenliittymää, joka pyrkii yhteiseksi koetun ei-taloudellisen intressin toteuttamiseen.” (alkuperäislähteet: Siisiäinen, Martti 1996.; Halila, Heikki – Riitesuo, Risto 1999)

Edellä kuvatut kolme määritelmää ovat ytimekkäitä ja ne ovat sisällöltään yhtäläisiä. Yhdistyksessä on oltava vähintään kolme luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä (eli rekisteröityjä yhdistyksiä). Niillä on oltava ei-taloudellinen intressi ja niiden toiminta tulee olla pysyväisluontoista.

Suomen perustuslaki takaa kaikille kokoontumis- ja yhdistymisvapauden:

”... Jokaisella on yhdistymisvapaus. Yhdistymisvapauden sisältyy ilman lupaa perustaa yhdistys, kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen ja osallistua yhdistyksen toimintaan. Tarkempia säännöksiä ja yhdistymisvapauden käyttämisestä annetaan lailla.” (Perustuslaki 13 § Kokoontumis- ja yhdistymisvapaus)

Käytännössä tämä lakipykälä ensisilmäyksellä tarkoittaisi sitä, että meillä jokaisella Suomen kansalaisella on oikeus perustaa harrastajateatteriyhdistys. Tästä on kuitenkin säädetty tarkemmin yhdistyslaissa seuraavasti:

"... Perustajana olevan luonnollisen henkilön tulee olla 15 vuotta täyttänyt." (Yhdistyslaki 7 §)

Näin ollen yhdistyksen saisi perustaa kuka tahansa 15vuotta täyttänyt luonnollinen henkilö, mutta näin yksinkertaista se ei kuitenkaan ole. Yhdistyksellä on nimittäin oltava hallitus ja hallituksella on oltava puheenjohtaja, jonka kotipaikkana on oltava Suomi (jollei Patentti- ja rekisterihallitus ole myönnä lupaa poiketa tästä) eikä hän saa olla vajaanvaltainen (YhdL 35§).

"Vajaanvaltaisella tarkoitetaan alle 18-vuotiasta henkilöä (alaikäinen) ja sellaista 18 vuotta täyttänyttä henkilöä (täysiikäinen), joka on julistettu vajaanvaltaiseksi. (Laki holhustoimesta 1.4.1999/442, 2 §)

"Vajaanvaltaisen taloudellisia ja muita tässä laissa tarkoitettuja asioita hoitaa edunvalvoja. Sille, joka ei ole vajaanvaltainen, voidaan tämän lain säännöksiä noudattaen määrätä edunvalvoja, jos hän tarvitsee tukea asiointensa hoitamisessa. Jos edunvalvojan määrääminen ei riitä turvaamaan hänen etuaan, hänen toimintakelpoisuuttaan voidaan rajoittaa siten kuin jäljempänä säädetään." (Laki holhustoimesta, 3 §)

Kuten edellä huomaa, jo yhdistystoiminnan perustamisvaiheessa yhdistystietämys on keskeistä. Siihen liittyy jo alkuvaiheessa paljon muutakin kuin pelkkää teatterin tekemistä.

Yhdistyslaki vaatii, että jokaisella yhdistyksellä on yhdistykselle itse laaditut säännöt. Samalla se antaa määräyksen siitä mitä niissä tulee olla mainittuna. Sääntöjen sisällöstä vastaavat sääntöjen laatijat itse. Mahdollisuutta määrätä itse yhdistyksensä sääntöjen sisällöstä kutsutaan toisinaan myös yhdistysautonomiaksi. (YhdL 7 § ja 8 §) (Perälä ym., 2008)

Yhdistyksillä on siis oikeus järjestää oma toimintansa sisäisesti haluamallaan tavalla. Toisinaan puhutaan sisäisestä toimintavapaudesta. Tätä on myös osittain säädetty lailla.

"Yhdistyksen saa perustaa aatteellisen tarkoituksen yhteistä toteuttamista varten. Tarkoitus ei saa olla lain tai hyvien tapojen vastainen" (YhdL 1 §)

Yhdistysautonomia suo yhdistykselle oikeuden itse määrittellä olemassaolonsa tarkoitus ja sitä toteuttavat toimintamuodot. Yhdistyksen tarkoituksen tulee olla aatteellinen, jolla

tarkoitetaan lähinnä sitä, että ne ovat voittoa tai muuta taloudellista hyötyä tavoittelemattomia yhteenliittymiä. Yhdistys saa siis ”harjoittaa vain sellaista elinkeinoa tai ansiotoimintaa, josta on määrätty sen säännöissä tai joka muutoin välittömästi liittyy sen tarkoituksen toteuttamiseen taikka jota on pidettävä taloudellisesti vähäarvoisena” (YhdL 5 §). Toisaalta aatteellisuudella voidaan tarkoittaa myös kirjaimellisesti jotakin aatetta, kuten esim. työväenaate.

Aatteellisuus asettaa yhdistykset yhteiskunnassa vapaaehtoisectorille, jota kutsutaan myös kolmanneksi sektoriksi. Tällä sektorilla vapaaehtoistyö korostuu. Toiminta perustuu siis vapaaehtoisuuteen. Ammattijohtoisissa yhdistyksissä puolestaan usein on toiminnanjohtaja (ammattihenkilö), jolla on yleensä toiminnan toteuttamiseen tarvittava pätevyystaso. (Perälä ym. 2008, 23)

Yhdistystä voidaan sanoa myös itsehallinnolliseksi yhteenliittymäksi. Sen ylintä päätäntävaltaa käyttävät sen jäsenet. Tätä päätöksentekovaltaa käytetään yhdistyksen säännöissä määrättyissä kokouksissa ja määrättyin menettelytavoin. Yhdistyksen kokous on siis yhdistyksen ylin toimielin. (YhdL 16 §)

Ylin toimielin valitsee sen säännöissä määrättyin menettelytavoin yhdistykselle hallituksen. Lain mukaan jokaisella yhdistyksellä on oltava hallitus, johon kuuluvat puheenjohtajan lisäksi vähintään kaksi jo ainakin 15-vuotiasta jäsentä. Hallituksen jäsen ei saa olla vajaavaltainen eli hän ei saa olla konkurssissa tai holhouksen alainen. (YhdL 35 §; esim. Loimu 2005, 15-16) Hallituksen toimintakausi on määrättyinä yhdistyksen säännöissä.

Niissä yhdistyksissä, jossa ei ole palkattuna erillistä toiminnanjohtajaa, toimii yhdistyksen hallitus niin sanottuna toimintaa johtavana toimieliimenä (toimeenpaneva johtoryhmä). Sillä on olemassa yhdistyslain sekä yhdistyksen sääntöjen määräämiä tehtäviä, joita sen tulee hoitaa.

Paasolainen kuvailee hallituksen tehtäviin kuuluvan toiminnan suunnittelu ja sen organisoiminen, toimintakertomuksen laatiminen, varsinaisen päätöksenteon mahdollistaminen, päätöksen tekeminen hallitukselle kuuluvissa asioissa, kirjanpidon lainmukaisen hoitaminen, jäsenluettelon pitäminen, jäsenten hyväksyminen ja erottaminen, nimenkirjoitusoikeuden antaminen, yhdistysrekisteri-ilmoitusten tekeminen, sopimusten ja oike-

ustoimien tekeminen, pienten lahjoitusten ja muista luovutustoimista päättäminen, yhdistyksen toimintasektoreista huolehtiminen, sääntöjen määräämien tehtävien hoitaminen sekä talouden, omaisuuden ja varainhoidon järjestämisen. (Paasolainen 2010, 63)

Edellisten lisäksi Paasolainen (2010, 82) määrittää hallituksen tehtäväksi yhdistyksen sidosryhmäsuhteista huolehtimisen. Yhdistyksen sidosryhmiin Perälä ym. (2008, 33) katsoo kuuluvan yhdistyksen jäsenistön lisäksi myös muita tahoja, johon yhdistys toiminnallaan vaikuttaa tai jotka omalla toiminnallaan voivat vaikuttaa yhdistyksen toimintaan. Näitä tahoja ovat esimerkiksi avustuksen antajat, toimitilaa vuokraava taho, yhteistyökumppanit, ulkoiset asiakkaat tai palkattu henkilökunta, jos yhdistyksessä sellaista on.

Hallitusta voidaan siis nähdä toimeenpanevana johtoryhmänä, joka toimii yhdistyksen operatiivisena johtona lain, sääntöjen sekä sitä valinneen toimielimen päätösten mukaisesti ja on muiden yhdistyksen toimihenkilöiden, esimerkiksi määräaikaisen teatteritilailmaisun ohjaajan, esimiehenä. Toimeenpanevan johtoryhmän työjärjestykseen voi kuulua esimerkiksi informaatio- ja kommunikaatiokanavana toimiminen, päätöksenteko ja päätöksiin sitouttaminen, toiminnan koordinointi, päätöksien toteutuksen ohjaus, kokonaisuudesta huolehtiminen, johtamisotteen ja –kulttuurin kehittäminen, yhteisöllinen oppiminen ja kehittyminen, johtoryhmän sisäinen oppiminen ja kehittäminen sekä ylemmälle organisaatiotasolle (yhdistyksen kokoukselle) tehtävien päätösesitysten valmistelut. (Perälä ym., 2008 85-87)

Tulivat tehtävät miltä taholta tahansa ja sisälsivät ne minkälaisia toimenpiteitä tahansa, on mielestäni huomioitava mitä yhdistyslaki velvoittaa näiden tehtävien hoitamisesta.

”Hallituksen on lain ja sääntöjen sekä yhdistyksen päätösten mukaan huolellisesti hoidettava yhdistyksen asioita. Hallituksen on huolehdittava siitä, että yhdistyksen kirjanpito on lainmukainen ja varainhoito on luotettavalla tavalla järjestetty. Hallitus edustaa yhdistystä.” (YhdL 35 §)

Hallituksen tulisi nauttia sitä valinneen toimielimen luottamusta koko toimintakautensa aikana (parlamentaarinen vastuu). Tahallisesti tai huolimattomuuttaan yhdistykselle aiheutetut vahingot joutuu sitä tehnyt korvaamaan (vahingonkorvausvelvollisuus)

(YhdL 39 §). Huolimaton toiminta voi johtaa korvausvelvollisuuksiin tai oikeudellisiin toimenpiteisiin myös hallituksen toimintakauden jälkeen, vaikka sille oltaisiinkin myönnetty yhdistyksen kokouksissa vastuuvapaus. (Rosengren & Törrönen 2008, 35)

Yhdistyksen hallitus toimii kollektiivina. Sillä on kollektiivina yhteisvastuu omasta tekemisestään ja tekemättä jättämisistään. Yhdistyksen puheenjohtaja on hallituksen puheenjohtaja. Hän johtaa hallituksen työskentelyä. Puheenjohtaja ei johda yhdistystä, kuten monessa yhdistyksessä on tapana. Yhdistyksen toimintaa johtaa koko hallitus kollektiivina. (Loimu 2005, 35)

Yhdistyksen hallitus toimii Perälän ym. (2008, 117) mukaan tehokkaimmin 5-7 hengen kollektiivina, jos sitä tarkastellaan tehokkuuden, tuloksellisuuden ja hyvien käytäntöjen pohjalta. Lisäksi tämän kokoisen kollektiivin on helpompi tulla toistensa kuulluksi ja kommunikoida. Jäsenet kykenevät käyttämään omaa luovuuttaan tehokkaammin, mikä liian suuressa ryhmässä saattaisi jäädä vähemmälle. Mitä suurempi hallituksen koko, sitä vähemmän sillä jää yleensä aikaa jäsenten yksilöllisyyden huomioimiseen.

Kollektiivi koostuu aina yksilöistä, joille voi olla yhdistyksen itse määrittämiä tehtäviä. Puheenjohtajuuden lisäksi näitä voivat olla sihteeri, varapuheenjohtaja, rahastonhoitaja, jäsenasiainhoitaja tai esimerkiksi tekniikkavastaava. Perälän ym. (2006) tekemän tutkimuksen mukaan yksilöiltä odotetaan mm. järjestökokemusta, sitoutuneisuutta, kriittisyyttä, asiantuntemusta, päätöksentekokykyä, olennaisuuden ja vastuun ymmärtämistä sekä yhteistyökykyä. (Perälä ym., 2008 124)

Yksilöllisiä ominaisuuksia tai piirteitä listatessa on mielestäni kuitenkin syytä muistaa, että useimmat harrastajateatteriyhdistykset ovat pienimuotoisia yksiköitä. Edellä kuvattut ominaisuudet voivat edistää oman teatterinharrastamisyksikön hallituksen työskentelyä, mutta vapaaehtoisuuden, itsehallinnollisuuden ja yhdistysautonomian näkökulmasta katsottuna saattaa olla, ettei yhdistys aseta hallitukselleen minkäänlaisia odotuksia. Toisinaan hallituksen jäsenten toimenkuvatkin voivat olla epäselvät.

Hyvän hallitustyöskentelyn edistämiseksi se voi tehdä itselleen työjärjestyksen, listan tehtävistä ja auki kirjoittaa niiden hoitamiseen liittyviä käytänteitä. Sen tarkoituksena on selkeyttää hallituksen ja yhdistyksen jäsenille niistä toimenkuvista ja pelisäännöistä

mitä hallituksella on. Työjärjestys on myös hyvä lähtökohta hallituksen työskentelyn jatkuvalla kehittämiselle ja arvioinnille. (Perälä ym. 2008, 132)

Sisällöltään hallituksen työjärjestys muotoutuu yleensä luonnollisesti yhdistyksen omien tarpeiden mukaan. Kuitenkin niihin voidaan ehdottaa kuuluvan ainakin seuraavia asioita: kuvaus hallituksen puheenjohtajan ja jäsenten tehtävistä, kokoustyöskentelyyn liittyviä käytännön asioita (ajankohdat, määrä, asialistan synty, erilaisten kokousten ja niiden sisältöjen määrittäminen), sidosryhmiin liittyvä tiedottaminen ja muita hallitus-työskentelyn liittyviä toimintaperiaatteita. (Perälä ym. 2008, 133-134)

3.2 Harrastajateatteriyhdistykset yhdistystoiminnan näkökulmasta katsottuna

Harrastajateatteriyhdistykset ovat vapaaehtoisia yhteenliittymiä, joilla on sisäinen toimintavapaus. Kunkin yhdistyksen omissa säännöissä on mainittuna sen yksilöllinen perustehtävä, missio, josta käy ilmi mitä teatterin harrastamisella tarkoitetaan ja miten sitä toteutetaan heidän yhdistyksessään. Nämä missiot voivat poiketa toisistaan radikaalisikin eri teatterinharrastamiskollektiivien kesken. Yhdellä se voi keskittyä näyttelijäntyöhön ja näiden taitojen kehittämiseen, kun toisella taas toiminta painottaa esimerkiksi yhteisöllistä tai fyysistä teatteria.

Harrastajateatteriyhdistysten olemassaolon tarkoitus, niiden perustehtävä, liittyy luonnollisesti teatteritaitteeseen ja sen harrastamiseen. Kuitenkin on muistettava, että harrastajateatteriyhdistysten omissa säännöissään mainitut tarkoitukset ja toimintamuodot ovat yksittäisen yhdistyskollektiivin laatimat ja voivat yhdistyskohtaisesti vaihdella keskenään suuresti. Teatterin harrastamisella ei siis välttämättä tarkoiteta samaa eri yhdistysmuotoisissa teatterinharrastamisyksiköissä.

Harrastajateatteriyhdistyksen toimintaa pääsääntöisesti ohjaavia normeja ovat perustuslaki, yhdistyslaki sekä yhdistyksen omat säännöt. Nämä normit antavat yhdistysmuotoisille teatterinharrastamisyksiköille viitekehykset, joiden sisällä voidaan omaa yhdistyskohtaista toimintaa toteuttaa.

Harrastajateatteriyhdistyksen tärkein sidosryhmä on kirjattuna yhdistyksen ylläpitämään jäsenluetteloon. Jäsenluetteloon kirjatulla teatterin harrastajilla on sekä lain että kollektiivin sääntöjen määräämiä oikeuksia ja velvollisuuksia. Kaikilla yhdistyksen 15 vuotta täyttäneillä jäsenluetteloon kirjatulla jäsenillä on yhdistyksen ylin päätävävalta, jota he käyttävät laissa ja säännöissä määrättyin tavoin.

Yhdistysmuotoisella teatterinharrastamisyksiköllä on jokaisella oltava hallitus. Hallituksella on lain sekä yhdistyksen itse määräämiä tehtäviä. Hallituksella on aina puheenjohtaja, joka johtaa hallituksen työskentelyä. Tämän toimeenpanevan johdon ensisijainen tehtävä on varmistaa, että yhdistyksen missio toteutuu yhdistyksessä ja että yhdistyksen toiminta palvelee sen jäsenistön lisäksi myös muita yhdistyskohtaisia sidosryhmiä. Hallitus vastaa omasta tekemisestään ja tekemättä jättämisestään sille valinneelle toimielimelle, yhdistyksen kokoukselle.

Harrastajateatteriyhdistyksestä organisaationa ja sen toiminnan mahdollisesta kehittämisestä vastaavat kokonaisuudessaan yhdistykset itse. Toiminnan kehittäminen on vapaaehtoista, ellei siitä ole erikseen säädetty yhdistyksen säännöissä. Oman yhdistys- ja teatteritoiminnan kautta ne vaikuttavat kotipaikkakuntansa kulttuurielämään yhdistyksenä sekä omien tarjoamien palveluidensa kautta. (Ventola 1988, 50-51)

Yhdistysmuotoisen teatterinharrastamisyksikön teatterin harrastajat ovat viime kädessä kollektiivina vastuussa omasta teatteriharrastuksestaan, sen sisällöstä, toteutumisesta ja toteuttamistavasta.

4. KEHITTÄMISPROSESSIN KULKU

Heitin Kokkolan Iltanäyttelijät ry:n puheenjohtajalle ilmaan ehdotuksen yhdistystoiminnan kehittämisestä opinnäytetyöni aiheen selkiytyessä. Hänen mielestään ehdottamani kehittämistoiminta oli tarpeellista ja hän kutsui minut esittämään ideani myös yhdistyksen hallitukselle sen seuraavaan kokoukseen. Idea yhdistystoiminnan kehittämisestä tuli siis minulta eikä ryhmän sisältä, kuten toimintatutkimuksessa olisi ihanteellista.

Esitin ensitapaamisen yhteydessä 11. maaliskuuta 2012 ehdotuksen yhdistystoiminnan kehittämisestä toimintatutkimusmenetelmin osana opinnäytetyötäni, johon läsnä olevat (3/5) hallituksen jäsenet vastasivat myönteisesti. Puheenjohtaja oli myös selvittänyt kokouksesta estyneiltä jäseniltä mielipidettä kehittämistoiminnan aloittamisesta ja saanut heiltä myönteisen vastauksen. Kokkolan Iltanäyttelijät ry:n hallitus oli valmis oman harrastajateatterinsa yhdistystoiminnan kehittämiselle.

Koska idea kehittämistoiminnasta tuli kehittämiskohteen ulkopuolelta, olin päättänyt keskittyä kuuntelemaan hallituksen mielipiteitä ja toiveita sen suhteen. Liian ennalta suunniteltu kehittämistoimintapaketti olisi saattanut antaa heti alussa kehittämistoiminnalle negatiivisen ja lyttävään sävyn. Toisaalta se olisi myös voinut synnyttää kehittämistoiminnalle muutosvastarintaa.

Toiveita tuli kaksi. Ensimmäinen toive oli varapuheenjohtajan esitys siitä, että kehittämistoiminta tapahtuisi hallituksen kokousten yhteydessä. Hänen mielestään vapaa-aika oli muutenkin jo kortilla. Yhdistyksen sihteeri vastasi tähän omalla toiveellaan siitä, että yhdistyksen hallituksen kokoukset saisivat kestää korkeintaan tunnin. Näihin paikalla ollut puheenjohtaja sekä poissa olleet hallituksen jäsenet, eivät esittäneet eriäviä mielipiteitä.

Yhdistyksen hallitus kokoontuu keskimäärin kerran kuussa. Siellä käsitellään yhdistyksen omia ajankohtaisia asioita. Joskus asialistalla on paljon asioita ja toisinaan taas vähemmän. Pelkäsin kokoustamisen yhteydessä tapahtuvan kehittämistyön jäävän käytännössä liian vähälle ja päätin ehdottaa sosiaalisen median käyttöä keskustelujen alustana. Opettajana minulla oli aikaisemmin positiivisia kokemuksia Facebookin käyttämisestä

opiskelijoiden oppimisalustana. Opiskelijat käyttävät Facebookia päivittäin ja se toimii lähiopetuksen ulkopuolella hyvänä oppimisen ja siihen liittyvän keskustelun alustana. Hallituksen kaikki jäsenillä oli oma profiili Facebookissa, joka mahdollistaisi tasavertaisen osallistumisen siellä käytäviin keskusteluihin.

Keskustelu- ja informaatioalustan perustettuani ja hallitusten jäsenten siihen liittymisen jälkeen laitoin ensimmäiseksi yhdistyksen hallitukselle tarkempaa informaatiota harrastajateatteritoiminnan kehittämisestä. Esittelin heille opinnäytetyöni idean, mitä toimintatutkimus on ja mitä se edellyttää, kerroin kehittämistoiminnan aikataulutuksesta ja ajankäytöstä, toiminnan kehittämisestä yhdistyksessä yleensä sekä listasin yhdistyksen hallituksen toivomia kehittämiskohteita. Tarkensin myös Facebook-ryhmän perustamisyyitä ja samalla ehdotin, että olisi ihanteellista, jos voisimme kokoontua tasaisin väliajoin aivan kuten produktioita valmistaessakin. Infopaketti ei herättänyt keskustelua.

Seuraavaksi lisäsin alustalle tyhjän vuosikellon. Sen tarkoituksena oli, että kukin hallituksen jäsen saa esittää mielipiteensä siitä, mitä toimia vuosikelloon merkitään ja mille ajankohdalle kukin toiminto kannattaisi laittaa. Sihteeri kommentoi, mihin ajankohtaan yhdistyksen vuosikokous tulisi hänen mielestään sijoittaa. Muita ehdotuksia ei syntynyt.

Puheenjohtaja pyysi minua tarkastelemaan yhdistyksen sääntöjä. Hän toimitti yhdistyksen säännöt (ks. LIITE 1) ja tarkastelin niitä yhdistyslain sekä yhdistystä koskevan tietokirjallisuuden pohjalta. Sellaisissa sääntöihin liittyvissä kysymyksissä, joissa oma tietämykseni oli puutteellista tai joihin tietokirjallisuus ei vastannut, otin yhteyttä Patentti- ja hallitusrekisterin asianajajaan.

Tarkastelin yhdistyksen sääntöjen kahta ensimmäistä pykälää, yhdistyksen nimeä ja paikkakuntaa sekä yhdistyksen tarkoituksen ja toiminnan koskevia pykäläitä. Avasin niistä omia mielipiteitä ja kysymyksiä alustalle. Yhdistyksen sihteeri ja puheenjohtaja yhtyivät keskusteluun yhdistyksen nimen käyttämisestä sekä myös yhdistyksen sääntöjen mahdollisesta päivittämisestä. Sääntötarkastelun yhteydessä nousi esiin sääntöjen tuntemukseen liittyvää keskustelun tarve. Kysyin kuinka moni hallituksen jäsen on perehtynyt yhdistyksen sääntöihin ja miten yhdistyksen säännöt ovat nähtävissä yhdistyksen jäsenistölle. Saatuaani yhdistyksen sääntöjen ainoan olemassa olevan kappaleen tarkastelun ajaksi lainaan, heräsi kysymys ovatko yhdistyksen jäsenet yhdistykseen liittyessään

nähneet yhdistyksen sääntöjä. Tämä on tärkeää, koska sääntöjen hyväksyminen on yksi edellytys jäsenen liittymisprosessissa. Toisaalta sääntöjä tarkasteltaessa löytyi muutamia käytännön toiminnan kanssa olevia ristiriitoja, mm. vuosikokouksen ajankohta ei ollut toteutunut käytännössä oikeana aikana eikä uusien jäsenten hyväksymiskäytäntö ollut sääntöjenmukaista. Lisäksi esitin johdattelevan kysymyksen siitä, onko säännöissä mainittu tarkoitus ja toiminta muodoltaan vanhanaikaista ja onko niissä jotain sellaista, mitä ei viime vuosina olla toteutettu. Tähän ei vastattu. Edellä mainittua enempää keskustelua ei syntynyt sääntöihin ja niiden tuntemukseen liittyen.

Liityin kehittämistoiminnan aikana yhdistyksen jäseneksi. Puheenjohtajan ensitapaamisen yhteydessä esittämä kysymys siitä, mitä yhdistyksen jäsen saa yhdistykseltä omaa jäsenyyttään ja jäsenmaksuaan vastaan, toimi oman liittymiseni lähtökohtana. Toisaalta jäseneksi liittyminen vahvisti myös sääntöjen ja käytännön toiminnan välistä ristiriitaa mikä yhdistyksen hallituksella oli jäsenten hyväksymisprosessissa.

Alustalla käytiin myös keskustelua hallituksen työskentelyyn liittyvistä kehittämistarpeista. Keskeisimmät näistä olivat työtehtäviin ja toimenkuviin liittyvä tiedontarve, jonka pohjalta syntyi laaja tietopaketti, jonka sisältö oli seuraava:

- Mitä yhdistyksen omat säännöt sanovat hallituksen työtehtävistä ja toimenkuvista,
- Mitä yhdistyslaki ja muut normit sanovat hallituksen työtehtävistä ja toimenkuvista, sekä
- Mitä yhdistysasiantuntijoiden aineisto ehdottavat hallituksen työtehtävistä ja toimenkuvista?

Laaja tietopaketti ei motivoinut hallituksen jäseniä keskusteluun. Sosiaalinen media ei palvellut aktiivista yhdistystoiminnan kehittämistä. Vähäiset keskustelut kuitenkin toivat esille merkittävää tietoa minulle tutkijana siitä, että yhdistyksen toimeenpanevan johdon yhdistystietämys oli puutteellista. Osallistuminen varsinaiseen kehittämisprosessiin ei sosiaalisen median alustalla ottanut tuulta purjeisiin. Sitä ei kannattanut jatkaa. Tästä syystä päätimme, ettemme käytä tätä alustaa enää. Puheenjohtajan mukaan osa hallituksen jäsenistä olivat sitä mieltä, että näistä asioista tulisi keskustella kasvotusten. Kuitenkaan ei oltu valmiita kokoontumaan kokousaikojen ulkopuolella. Varsinaiseen

kehittämistoimintaan ei kokouksissa jäänyt aikaa. Arkiset käytännönasiat veivät yleensä koko tapaamisajan. Kuitenkin tutkijana minulla oli mahdollisuus seurata kokousta, miten niissä toimittiin ja millaisia päätöksiä siellä tehtiin.

Tässä kohden on syytä kuitenkin selvittää lukijalle, etteivät hallituksen kokouspöytäkirjat ole julkisia asiakirjoja, eikä niitä tarvitse luovuttaa yhdistyksen jäsenille. Olen pyytänyt kokouspöytäkirjoja tätä tutkimusta varten käyttööni, mutta hallitus ei ole toistaiseksi tehnyt laillista päätöstä niiden käyttämisestä. Yhdistyksen hallituksen toiminnassa ja päätöksissä ei havaintojeni perusteella ole mitään salattavaa. Puheenjohtaja olisi ollut valmis luovuttamaan asiakirjat minulle ja uskon, ettei hallitukseen olisi ollut luovuttamista vastaan, mutta ilman laillista päätöstä niiden käyttämisestä, en voi niitä tässä opinnäytetyössä käyttää. Päätösvalta on yhdistyksen hallituksella.

”Hallituksen, toimikuntien tai valiokuntien pöytäkirjoja, kirjanpitoa tai tositteita yms. jäsenellä ei ole oikeutta saada nähtäväkseen. Yhdistyslain mukaan mitään estettä niiden esittämiseksi ei kuitenkaan ole, jos hallitus niin päättää.”
(Kari Loimu 2010, 421).

Kokouspöytäkirjoista olisi käynyt ilmi se, mitä yhdistyksen hallitus on kehittämistoiminnan puitteissa päättänyt ja mitä toimenpiteitä näistä päätöksistä on tehty. Niiden käyttämättömyys tässä kohtaa opinnäytetyötä saattaa luonnollisesti vaikuttaa kokoustoimintaa koskevan kuvauksen uskottavuuteen. Kuitenkin voin omalta osaltani kertoa läsnäolostani kokouksissa, omasta toiminnastani ja niistä seuranneista toimenpiteistä.

Olen ollut läsnä kolmessa hallituksen kokouksessa. Maaliskuussa ehdotin kehittämistoiminnan aloittamisesta, huhtikuussa osallistuin hallituksen kokoukseen, samoin toukokuussa. Kokouksia on ollut enemmänkin. Työni vuoksi olen ollut estynyt osallistumaan niihin, mutta puheenjohtajan kanssa käytyt keskustelut ovat pitäneet minut ajan tasalla siitä, mitä kehittämistoimintaan liittyviä aiheita niissä oltiin käsitelty ja millaisia päätöksiä tehty.

Kokoukset ovat toimineet työjärjestyksen mukaisesti ja laillisesti oikein. Niissä ollaan käsitelty pääsääntöisesti yhdistyksen arkisia asioita. Kahdessa jälkimmäisessä kokouksessa, joissa olen ollut läsnä, ei varsinaisesti ole jäänyt aikaa yhdistystoiminnan kehittämiseksi. Näissä kokouksissa positioni on painottunut hallitustyöskentelyn havainnointiin. Olen osallistunut keskusteluihin minulta sitä pyydettyä. Pyytämättä osallistuin

vain silloin, jos katsoin hallituksen tarvitsevan apua tai tietoa asioiden käsittelyssä tai päätösten tekemisessä.

Yhdistyksen kokousten yhteydessä tapahtuva kehittämistoiminta jäi erittäin vähälle länän ollessani. Kokouksen työjärjestystä ja niissä olevien asioiden käsittelemiselle oli annettava hallitukselle aikaa. Puheenjohtajan mukaan kehittämistoimintaa koskevaa päätöksentekoa tehtiin niissä kokouksissa, joista olin estynyt. Koin tämän kehittämistoiminnan kannalta hyväksi asiaksi, koska kehitettäviä asioita käsiteltiin, niille määrättiin toimenpiteitä ja päätettiin kuka näitä asioita hoitaisi. Näiden keskustelujen avulla minulla oli mahdollisuus antaa asiantuntevaa ja ohjaavaa tukea puheenjohtajalle, joka puolestaan välitti tuen hallitukselle.

Olin aiemmin esittämässäni toiminnan kehittämisen tietopakettissa ajoittanut varsinaisen kehittämistoiminnan keväälle ja alkukesälle, jonka jälkeen minun oli tarkoitus aloittaa opinnäytetyön kirjoittaminen. Kesä-heinäkuun aikana kehittämistoimintaa ei käytännössä tapahtunut paljoakaan. Tätä aikaa hyödynsin pohtimalla kevään aikana esille tulleita harrastajateatteritoimintaan ja sen kehittämiseen liittyviä ilmiöitä yleisellä tasolla. Kamppailin suuresti myös opinnäytetyöni lopullisen rakenteen muodostamisessa.

Kesä oli myös minulle tutkijana ja opinnäytetyöntekijänä turhautumisen ja kärsimättömyyden aikaa. Koin, ettei kehittämistoiminta ollut onnistunut ja petyin siihen miten se oli edennyt. Olin pettynyt itseeni ja kehittämistoimintaan asettamiini odotuksiini, mutta toisaalta myös hallituksen hitaaseen sitoutumiseen. Olisin halunnut kehittämistoiminnan olevan jo pitemmällä ja tunsin pätemättömyyttä siitä, etten ollut saanut yhdistyksen hallitusta aktiivisesti sitoutumaan toiminnan kehittämiseen heti alussa.

Syksyllä ilmoitin, etten ehdi kokouksiin mukaan työni sekä opinnäytetyöni kirjoittamisen vuoksi. Pyysin palautetta tähänastisesta kehittämistoiminnasta. Kolmesti. Sen tarkoituksena olisi ollut, että olisin voinut reflektoida omaa toimintaani tutkijana sekä mahdollisesti saada selville sellaisia tekijöitä, jotka vaikuttivat hallituksen sitoutumattomuuteen.

5. KEHITTÄMISENKOHTEET JA EHDOTUKSET NIIDEN KEHITTÄMISTOIMENPITEIKSI

Seuraavassa esittelen Kokkolan Iltanäyttelijät ry:n hallituksen esittämät yhdistystä koskevat kehittämisenkohteet. Esille tulleet kehittämisenkohteet ovat mielestäni usein havaittavissa myös muissa yhdistysmuotoisissa teatterinharrastamisyksiköissä.

Esitän aluksi yhdistyksen hallitukselta tulleita kehittämiskohteita ensin sellaisenaan ja kiteytän ne alaluvuiksi, jossa tarkastelen näitä kohteita tarkemmin. Useimmat kehittämisenkohteet ovat vielä avoimia. Alkukartoituksen ja sitouttamisprosessin hitauden kulu vuoksi niitä koskeviin kehittämistavoitteiden asetteluun tai kehittämistoimenpiteisiin, sekä millä tavoin tuloksia ja kehittämistä arvioitaisiin ei kehittämistoiminnan aikana vielä saavutettu.

Tämän luvun lopussa esitän yhteenvedon tutkimuksen tuloksista ja mahdollisista jatkokehittämistoimenpiteistä.

5.1 Yhdistyksen hallituksen esittämät kehittämiskohteet

Ensimmäisen tapaamisen yhteydessä, nousivat esille seuraavat ongelmat:

- yhdistyksen toimitilat eivät ole funktionaalisia (4),
- hallituksella on vastuu kaikesta eikä kanttiininiin saa väkeä (1 & 2),
- saisi aktivoitua passiiviset jäsenet (2 & 3) ja
- uusia jäseniä yhdistykseen (2),
- pitäisi pohtia mitä jäsen saa jäsenmaksunsa vastineeksi yhdistykseltä (2)
- talouden saaminen peruskuntoon (3)

Nämä kehittämisen kohteet ovat hyvin yleisiä muissakin harrastajateattereissa, joissa olen työskennellyt. Kokouksessa varapuheenjohtaja esitti vielä mielipiteensä siitä:

- ettei hallituksen jäsenten tulisi olla tuotettavissa produktioissa mukana hallituksen toimintakauden aikana (1) ja
- että kehittämistoiminta tapahtuisi yhdistyksen hallituksen kokousten yhteydessä (1).

Tähän yhdistyksen sihteeri yhtyi ja esitti oman mielipiteensä sillä:

- että yhdistyksen hallituksen kokoukset saisivat kestää korkeintaan tunnin (1).

Lisäksi tapaamiskerrasta poissaolleesta kahdesta hallituksen jäsenestä toinen esitti:

- koulutuksen lisäämistä yhdistyksen toimintaan (3).

Puheenjohtaja esitti myöhemmin lisää toivomuksia:

- hallituksen työskentely kaipaisi myös kehittämistä (1) ja että
- kehittämistoiminnan aikana olisi hyvä käydä keskustelua yhdistyksen toiminta-ajatuksista sekä toimintaa ohjaavista arvoista (3).

Edellä listatut ongelmat, toivomukset ja mielipiteet voidaan tiivistää seuraavasti:

1. Hallituksen työskentelyyn liittyvät kehittämiskohteet (5)
2. Yhdistyksen jäsenistöön liittyvät kehittämiskohteet (4)
3. Yhdistyksen toimintaan liittyvät kehittämiskohteet (4)
4. Yhdistyksen toimitiloihin liittyvät kehittämiskohteet (1)

5.1.1 Hallituksen työskentelyyn liittyvät kehittämiskohteet ja ehdotukset niiden kehittämiseksi

Hallituksen työskentely kaipasi puheenjohtajan mielestä kehittämistä. Lisäksi toivottiin, etteivät hallituksen kokoukset kestäisi pitkään ja kannettiin myös huolta siitä, että monet yhdistyksen asiat kaatuvat hallituksen tehtäväksi. Näitä yhdistyksen hallituksen työskentelyyn kohdistuvia haasteita olen tavannut myös niissä harrastajateatterissa, joissa työurani aikana olen työskennellyt.

Hallitus on yhdistyksen toimeenpaneva johto, joka voidaan nähdä kivijalkana, jolle hyvin toimiva harrastajateatteri voi rakentua. Arjen käytännölle tarpeelliset asiat vievät usein aikaa ja aiheuttaa haasteita sekä yhdistyksen hallitukselle että yhdistyksen toiminnalle. Usein yhdistyksissä odotetaan, että hallitus hoitaa kaikki asiat, myös sellaiset, joihin hyvinkin voisi osallistua yhdistyksen kaikkia jäseniä. Toisaalta taas ainakin lain

ja sääntöjen määräämissä tapauksissa hallitus on ainut taho, joka voi ratkaista näitä haasteita.

Seppo Paasolainen esittää ”Yhdistyksen hallituksen pelisäännöt” –kirjassaan hallituksen työskentelyä koskevan arviointitavan. Käytin tätä valmista arviointitapaa sellaisenaan. Esitin kysymykset sosiaalisen median alustalla, johon kaikilla hallituksen jäsenillä oli mahdollisuus ja aikaa vastata. Yhdistyksen hallituksen jäsenistä kolme osallistui kyselyyn: puheenjohtaja, sihteeri ja rahastonhoitaja. Arviointikysymykset olivat:

1. Mitä hyvää hallituksemme työskentelyssä on?
2. Mitkä tekijät ja asiat toimivat?
3. Mitä asiat eivät toimi tai suju parhaalla mahdollisella tavalla?
4. Mitä asioita hallituksemme työskentelyssä tulisi kehittää ja parantaa?

(Paasolainen, 2010, 189)

Hallituksen työskentelyssä hyviksi asioiksi kaksi [2] koki, että yhdistyksen hallitus on *hyvä porukka*. Kaksi [2] kokivat, että *päätösten teko* on se tekijä tai asia mikä hallituksen työskentelyssä toimii. Kaksi [2] kokivat, että hallitus *ei ole järjestelmällinen* ja yksi [1] koki, että hallitus *ei ole aktiivinen*. Hallituksen työskentelyssä tulisi kehittää ja parantaa yhden [1] jäsenen mielestä *toiminnan arviointia*. Kahden [2] jäsenen mielestä hallituksen *työkuvien selkeyttäminen ja töiden jakaminen* kaipasi kehittämistä ja parantamista.

Harrastajateatteriyhdistyksen hallitustyöskentelyn toimintaa ohjaava peruseriaate löytyy mielestäni kestävästä kehityksen ajattelusta, joka muunneltuna yhdistystoimintaan voisi kiteytettynä kuulostaa tällaiselta: *Yhdistyksen hallituksen kestävä toiminta on sellaista toimintaa, joka tyydyttää nykyisen yhdistyksen ja jäsenistön tarpeet tekemättä myönnytyksiä tulevien sukupolvien kustannuksella*. Tämä voidaan myös nähdä harrastajateatteriyhdistyksen hallituksen toiminta-ajatuksena, joka kulkee punaisena lankana läpi kaiken sen toiminnan.

Olen havainnut, että useassa harrastajateatterissa, jossa olen toiminut teatteri-ilmaisun ohjaajana, vallitsee eräänlainen negatiivinen energia hallituksen työskentelyyn liittyvissä asioissa. Se ilmenee yleensä hallituksen jäsenten ajattelutavassa, joka taas näyttäytyy

heidän toiminnassa. ”Ei ole aikaa”, ”ei ehdi”, ”ei jaksa”, ”on tätä toimintaa ennenkin yritetty kehittää”, ”ei meidän tarkoitus ole tuottaa”, ”ei ole rahaa”, ”olisi paljon muuta-kin mitä pitäisi tehdä”, ”ei sinne saada väkeä kuitenkaan” ja ”olen täällä vain sen takia, kun ei saatu ketään muuta”.

Merja Mäkisaloon (1999, 50) mielestä tällaista negatiivista ajattelutapaa seuraa itseään toteuttavan ennusteen mahti, esimerkiksi jos ei koskaan ehdi tekemään mitään ei myöskään tee mitään. Negatiivinen ajattelu kohdistetaan harrastajateattereissa mielestäni hyvin usein juuri yhdistystoiminnan osa-alueelle. Hallitus ei jaksa pyörittää kaikkea yksin, kokouksissa ei jaksaisi istua turhaan, päätöksiä tehdään, mutta mitään ei tapahdu, talkoihin ei saada väkeä, jne.. Hallituksen negatiivinen ajattelu heijastuu taas jäsenistöön ja yhdistyksen muihin toimijoihin, mutta ennen kaikkea yhdistyksen toimintaan. Hallitustyöskentely voidaan nähdä hyvin byrokraattisena, pakollisena asiana, joka täytyy hoitaa. Kuitenkin sisäinen toimintavapaus antaa mahdollisuuden innostaa itseään ulos liian mekaanisesta ja rutiininomaisesta hallitustyöskentelystä.

Mäkisaloon (1999) positiivinen ajattelu edistää luovuutta ja tätä luovuutta voidaan harjoitella ja oppia. Osa Kokkolan Iltanäyttelijät ry:n hallituksen jäsenistä koki, että hallituksessa on hyvä porukka ja se on hyvä tekemään päätöksiä. Nämä ovat positiivisia asioita. Hyvä porukka tarkoittaa yleensä hyvää yhteistyökykyä ja ryhmähenkeä. Nämä ovat mielestäni tärkeitä edellytyksiä hyvälle työskentelylle. Näitä voitaisiin siis pitää hallituksen työskentelyn voimavarallisina lähtökohtina: me ollaan hyviä, me osataan tehdä päätöksiä!

Toinen positiivista ajattelua kehittävä mahdollisuus löytyisi mielestäni siitä, että hallituksen työskentely pyrkisi tietoisesti irtautumaan liian byrokraattisesta ja virkamaisesta luonteestaan käyttäen enemmän luovia menetelmiä ja työtapoja käyttämiseen erilaisissa päätöksenteko ja ongelmaratkaisutilanteissa. Luovien ongelmaratkaisutapojen etsiminen ja kokeileminen voisi tehdä hallituksen työskentelystä mukavaa löytöretkeilyä. Hallituksella on tehtäviä, joita pitää tehdä, mutta niitä voidaan tehdä mielenkiintoisella ja innostavalla tavalla. Harrastajateatteriyhdistyksen hallituksen jäsenistö koostuu hyvin usein taideharrastajista, olisiko siis mahdollista sisällyttää taide ja taiteellisuus myös hallituksen työskentelyyn ja miksi ei koko yhdistystoiminnan osa-alueelle.

Töiden jakaminen edellyttää mielestäni työkuvien selkeyttämistä. On helpompaa osallistua hallituksen- sekä kehittämistoimintaan, kun tiedetään minkälaisen kehysten sisällä liikutaan. Tämän vuoksi esitin sosiaalisen median alustalla kattavan kuvauksen hallituksen työskentelyyn liittyvistä tehtävistä tietokirjallisuuden pohjalta. Yhdistysasiakirjallisuudessa on runsaasti selkeitä esimerkkejä ja kuvailuja hallituksen työkuvista ja työtehtävistä, joita esitin hallitukselle sosiaalisen median alustalla. Näitä esimerkkejä ei mielestäni tulisi orjallisesti noudattaa sellaisenaan. Yhdistyksen hallitus on omanlaisensa kollektiivi yksilöllisessä yhdistyksessä. Sillä on oma tehtävä ja omat tavat toimia. Tästä syystä ulkopuolisia esimerkkejä olisi hyvä uskaltaa räätälöidä itsensä näköiseksi ja itselleen sopiviksi.

Hallituksen työtehtävien selkeyttäminen lisää tietämystä siitä mitä pitää, voidaan ja ei tarvitse tehdä. Kun hallitus on listannut omat tehtävänsä, on helpompi lähteä jakamaan näitä tehtäviä: mitkä tehtävät katsotaan kuuluvan hallitukselle kollektiivina, mitkä tehtävät taas ovat kohdennettu yksittäiselle hallituksen jäsenelle ja missä tehtävissä voidaan osallistaa jäsenistöä. Tässä voisi ajatella että osaamis- ja taitamistaso nousee keskeiseen osioon silloin, jos yhdistyksen jäsenistön tietämystä ja taitamista tahdotaan hyödyntää.

Kun tehtävät ovat selkeitä ja niille on määrätty toimeenpanija on niitä helpompi aikatauluttaa. Erilaisten tehtävien ja koko toiminnan aikataulutus edistää järjestelmällisyyttä siten, että tiedetään milloin mitäkin tulee tehdä. Lisäksi se antaa yhdistyksen hallitukselle kokonaiskuvan sen toiminnasta. Kun hallituksen jäsenellä on selkeä kuva hänelle kuuluvista tehtävistä ja ajankohdat jolloin nämä tulisi hoitaa, on luotu paremmat edellytykset tietoiseen itsensä sitouttamiseen näiden tehtävien hoitamiseen ja oman aktiivisuutensa ylläpitämiseen.

Oikeita hallituksen työskentelyn kehittämisen tapoja ei ole. On vain tapoja, joista emme voi etukäteen tiedä varmasti toimivatko ne. Ennen kaikkea kehittämistavoista ja niiden valinnoista vastaa hallitus itse. Työkuvien selkeyttäminen ja jakaminen, järjestelmällisempi ja aktiivisempi työskentely voivat säästää tulevaisuudessa aikaa. Ajan säästäminen puolestaan voi edistää hallituksen jäsenten jaksamista.

Seuraavat hallituksen työskentelyä edistävät kysymykset ovat syntyneet Kokkolan Iltanäyttelijät ry:n hallituksen työskentelyä koskevan kyselyn pohjalta Kysymyksiin vastaaminen edellyttää yhdistyksen hallitukselta mm. perehtymistä yhdistystoimintaa koskeviin normeihin, keräämään tieto, yhdistyksen omiin sääntöihin perehtymistä sekä pohtimaan hallituksen perustehtävää ja sen toimintaa ohjaavia arvoja. Kysymykset ovat:

1. Mitä yhdistyksen hallituksen kestävä toiminta meidän yhdistyksessä tarkoittaa?
2. Miten voisimme edistää myönteistä ajattelua?
3. Millaisia luovia ongelmaratkaisutapoja voisimme kokeilla?
4. Mitä tehtäviä hallituksella on yhdistyksessämme:
 - a. Yleiset, lain määräämät tehtävät?
 - b. Yhdistyskohtaiset ja yhdistyksen sääntöjen määräämät tehtävät?
 - c. Muita tehtäviä?
5. Mitkä tehtävät kuuluvat yhdistyksen kokoukselle?
6. Mitkä näistä tehtävistä kuuluvat koko hallitukselle?
7. Mitkä tehtävät kohdennetaan jollekin tietylle hallituksen jäsenelle/jäsenille?
8. Mitkä tehtävät ovat sellaisia, että niissä voidaan vaihtelevasti osallistaa yhdistyksen jäseniä?
9. Miten nämä tehtävät sijoitetaan yhdistyksen toimintakausikalenteriin?
10. Millä tavoin tiedetään, että tehtävät on hoidettu?
11. Millä tavoin arvioidaan edellä mainituissa kohdissa olevia asioita?

5.1.2 Yhdistyksen jäsenistöön liittyvät kehittämiskohteet ja niiden kehittämiseen liittyviä ajatuksia

Yhdistyksen hallitus koki, etteivät jäsenet osallistu aktiivisesti yhdistystoiminnan osa-alueella. Tämäkin on hyvin yleistettävissä oleva haaste harrastajateatteriyhdistyksissä. Toisaalta tämä on ymmärrettävää, sillä toimintaan tullaan mukaan yleensä tekemään teatteria eikä hoitamaan järjestöä, mutta yhdistysmuotoinen teatterinharrastamisyksikömuoto tarvitsee myös yhdistystoiminnan osa-alueeseen osallistumista.

Kokkolan Iltanäyttelijät ry:llä ei ole jäsenluetteloa. Laki vaatii tällaisen ylläpitämisestä (YhdL 13 §). Voidaanko jäsenistöä kutsua passiiviseksi, jos yhdistyksellä ei ole lain

vaatimaa jäsenluetteloa? Tiedetäänkö keitä yhdistyksen passiiviset jäsenet ovat? Jäsenluettelo on yhdistykselle merkittävä asia. Siitä nähdään yhdistyksen ydinryhmä, jolle yhdistyksen toiminta ja palvelut ensisijaisesti tuotetaan.

Kokkolan Iltanäyttelijät ry:n jäseneksi liittymisprosessia koskevat kehittämiskohteet otan tässä esille vaikkei se hallituksen mielestä ollut kehittämisen tarpeessa. Liittymisprosessissa luodaan mielestäni perusta jäsenen myöhemmälle toiminnalle ja osallistumiselle yhdistyksen toimintaan. Jäseneksi liittymis- ja hyväksymisprosessia voitaisiin kehittää yhdistyksessä enemmän omien sääntöjen mukaisiksi ja jäsenyyttä hakevia enemmän palvelevaksi. Nykyinen käytännöksi muuttunut jäseneksi liittymisprosessi on toki vaivaton, riittää että maksaa jäsenmaksun, mutta säännöt vaativat lisätoimenpiteitä.

Jäseneksi liittymis- ja hyväksymisprosessi on mielestäni varsin yksinkertainen tapahtuma, jossa yhdistyksen tulisi pyrkiä noudattamaan yhdistyslain 12 §:

”Sen, joka tahtoo liittyä yhdistyksen jäseneksi, on ilmoitettava aikomuksestaan yhdistykselle. Jäseneksi hyväksymisestä päättää hallitus, jollei säännöissä ole toisin määrätty.”

Jäsenyyttä hakiessa olisi hyvä, että aina tehtäisiin kirjallinen hakemus yhdistyksen hallitukselle. Näin se saataisiin liitettäväksi siihen kokouksenpöytäkirjaan, jossa hyväksymisestä tai hylkäämisestä päätetään. Kirjallinen anomus voitaisiin muotoilla etukäteen yhdistykselle sopivaksi ja hakemista helpottavaksi tai ainakin siten, että se sisältää vähintään nimen, kotipaikan, allekirjoituksen sekä yhteystiedot. Näin hallitus voi vaivattomasti ilmoittaa esimerkiksi siitä onko jäsen hyväksytty ja jäsenmaksun maksuun liittyvistä toimintamenetelmistä. Jäsenmaksun maksamisen jälkeen kirjataan uusi jäsen jäsenluetteloon, ilmoitetaan hänelle kirjaamisesta ja oikeudesta nähdä häntä koskevaa jäsenrekisterissä olevaa tietoa.

Kirjallisen hakemuksen huolellinen ja suunnitelmallinen laatiminen voi tuottaa yhdistykselle tärkeää määrällistä tietoa pidemmällä tähtäimellä. Siinä voidaan samalla selvittää esimerkiksi mistä hakija sai tietoa jäseneksi liittymisestä, mitä varten hän tahtoo liittyä jäseneksi yhdistykseen, minkälaisia odotuksia hänellä on teatterin harrastamisen suhteen tai millaista koulutusta hänellä on. Ehkä samalla voidaan selvittää kultakin jäseneksi liittyneeltä hänen henkilökohtaisia harrastusmotiiveja ja mitä odotuksia hänellä

teatterin harrastajana yhdistystä ja harrastusta kohtaan on. Mahdollisuuksia on yhtä paljon kuin on mielikuvitusta ja tiedontarvetta.

Jäsenluettelo on keskeinen myös yhdistyksen sisäisessä tiedonkulussa. Sen avulla voidaan käydä aktiivista vuorovaikutusta yhdistyksen jäsenistön kanssa. Jos ei ole luetteloa voi hyvinkin olla, etteivät kaikki jäsenet saa tasavertaisesti tietoa yhdistyksestä ja sen toimintaan liittyvistä asioista. Tämä lisää omalta osaltaan jäsenten passiivisuutta. Kun ei tiedetä ei voida myöskään osallistua. Jäsenrekisterillä on suuri merkitys toiminnan kehittämisen kannalta myös silloin, jos halutaan mitata jäsenistön tyytyväisyyttä omaan harrastamiseen ja yhdistyksen toimintaan. Jäsenrekisterillä voidaan myös muille sidosryhmille, (esim. rahoittajille, ohjaajille tai medialle), vaivattomasti kertoa montako jäsentä yhdistyksessä on, mikä on jäsenistön ikähaarukka tai esimerkiksi sukupuolijakauma.

Yhdistyksen jäsenmaksun maksaneiden ja hyväksytyksi tulleiden, yhdistyksen jäsenluetteloon listattujen jäsenien tulisi myös käytännön arjessa olla tärkein sidosryhmä. Tällä tarkoitan, että heitä osallistetaan ensisijaisesti yhdistyksen toimintaan. Heidän toivomuksiaan tuotettavista produktioista kuunnellaan ja niistä keskustellaan yhdessä ja sovitaan siitä mitä toteutetaan. Aktivoiko jäsenistöä sellainen tilanne, ettei pääse osallistumaan tuotettaviin produktioihin? Usein käy niin, että ulkopuolinen ohjaaja tulee yhdistykseen valmiin näytelmän ja osittain valmiiksi pohditun miehityksen kanssa. Hallitus yleensä päättää tuotettavista produktioista. Jos ohjaajan mukana tuoma miehitys hyväksytään yhdistyksen jäseneksi, ei ongelmaa ole, mutta jos yhdistyksen jäsenistön tilalla on ulkopuolisia henkilöitä, silloin asia on toisin.

Yhdistyksen jäsenellä on oikeus osallistua yhdistyksen toimintaan ja tästä hallituksen on pidettävä erityistä huolta. Yhdistyksen jäsenen valinnut toimielin olisi syytä myös kantaa vastuuta jäsenen perehdyttämisestä yhdistyksen koko toimintaan sekä pitää huolta hänen mahdollisuuksistaan osallistua tähän tasavertaisesti muiden jäsenten kanssa yhdistyksen koko toimintaan.

Passiivisuus voidaan myös Loimun (2005, 401-402) mukaan nähdä siltä näkökannalta, ettei yhdistys tarjoa mielekkäitä palveluja tai toimintaa. Osallistamalla yhdistyksen

kaikkia jäseniä vaikuttamaan yhdistyksen toimintaan ja sen suunnitteluun, voi edistää jäsenistön motivaatiota sekä teatteritoiminnan ja yhdistystoiminnan osa-alueella.

Kokkolan Iltanäyttelijät ry:n olisi hyvä aloittaa jäsenten aktivoiminen tekemällä jäsenluettelo. Ellei erikseen olla sovittu, on tämä koko hallituksen yhteinen tehtävä. Lisäksi voisi käyttää aikaa siihen, että yhdistyksen hallitus pohtisi yhdistyksen jäseneksi liittymisprosessia. Sitä olisi hyvä selkeyttää niin, että se palvelisi jäsenyyttä hakevaa vaivattomasti ja samalla myös monipuolisesti yhdistystä. Yhdistys voisi keskustella mitä tietoa se tarvitsee jäsenistään koko toimintakauden aikana (esim. yhteystiedot) ja mitä tietoa voitaisiin hyödyntää tulevaisuudessa yhdistyksen toiminnan suunnittelun näkökulmasta katsottuna.

Joissakin yhdistyksissä on laadittu erikseen jäsenhankintasuunnitelma. Nämä ovat yksilöllisiä, mutta niiden yhteisiä tekijöitä ovat esimerkiksi se, että yhdistys on pohtinut millaisia jäseniä se yhdistykseensä haluaa tai tarvitsee ja millä tavoin uusia jäseniä perehdytetään yhdistyksen toimintaan. Lisäksi olisi hyvä pohtia millä tavoin yhdistys kantaa huolenpitoa jäsenistään, riittääkö esimerkiksi perehdyttämisopas yksistään vai voisiko esimerkiksi joku pitkäaikainen jäsen olla orientointivaiheessa uuden tulokkaan tukena. (<http://www.yhdistystieto.fi>)

5.1.3 Yhdistyksen toimintaan liittyvät kehittämiskohteet ja ajatuksia toimenpiteistä niiden kehittämiseksi

Harrastajateatteriyhdistyksen yhdistystoiminta ja teatteritoiminta elävät mutualistisessa symbioosissa keskenään, ne molemmat vaikuttavat toinen toisiinsa. Kun kehitetään teatteritoimintaa kehitetään samalla myös yhdistystoimintaa.

Yhdistyksen toimintaa ohjaavat normit esitettiin luvussa 3. Nämä samat normit pätevät myös yhdistyksen toiminnan kehittämisessä, sen suunnittelussa ja päätöksestä toteuttaa suunnitelmassa mainitut asiat. Yleensä yhdistyksen hallitus vastaa yhdistyksen toiminnan toteutumisesta ja sen kehittämisestä. Kuitenkaan tämä ei tarkoita sitä, että heidän tarvitsisi tehdä sitä yksin. Yhdistyksen toiminnan kehittäminen ei kehitä vain yhdistystä vaan myös sen jäseniä. Kollektiivinen älykkyys, yhteinen näkemys, lisääntyy silloin,

kun jäseniä osallistetaan ja he osallistuvat yhdistyksen toiminnan kehittämiseen yhdessä. Lisäksi se edistää yhteistä omayhdistystietämystä ja -näkemystä.

Kokkolan Iltanäyttelijät ry:n hallituksen toiminnan kehittämiskohteet liittyivät toiminta-ajatuksen ja toimintaa ohjaavien arvojen määrittelemiseen, koulutuksen lisäämiseen, talouden saamisesta peruskuntoon sekä jo edellä esille tulleeseen jäsenistön aktivoimiseen yhdistyksen toimintaan. Yhdistyksen omintakeinen tarkoitus ja toiminta on mainittu sen säännöissä. Näiden kehittämiskohteiden tulisi olla yhteydessä yhdistyksen säännöissä mainittuun tarkoitukseen ja sitä toteuttavaan toimintaan. Kuitenkin on huomioitava se, että Kokkolan Iltanäyttelijät ry:n säännöt on laadittu 26 vuotta sitten. Tähän aikaväliin mahtuu paljon muutoksia. Yhteiskunta, ihmiset ja teatteritaide ovat muuttuneet kahdenkymmenen vuoden aikana. Samoin yhdistyksen sisäinen toiminta. Yhdistyksen säännöissä mainittu tehtävä on näyttelijäkeskeinen, kuten yhdistyksen nimessä oleva 'Iltanäyttelijät' sanakin kertoo. Säännöissä on mainittuina toimintamuotoja, joita ei vuosien varrella olla järjestetty, kuten esim. myyjäiset, arpajaiset tai keskustelutilaisuudet.

Toiminta-ajatuksen ja toimintaa ohjaavien arvojen pohtimista edeltävänä toimenpiteenä voisi hyvin olla yhdistyksen jäsenistön kesken käytävä keskustelu yhdistyksen tarkoituksesta ja sen toiminnasta. Yhdistystoiminnan kehittämisoppaassa kuvaillaan, että toiminta-ajatus kertoo lyhyesti ja selkeästi siitä, miksi yhdistys on olemassa, mitä se pyrkii juuri nyt aikaan saamaan tässä maailmassa ja keitä varten se on olemassa. Mielestäni näitä kysymyksiä ja nykyisen toiminnan suhteuttamista yhdistyksen sääntöihin voisi hyvinkin pohtia kollektiivisesti eikä vain hallitus itsekseen. Varsinaisia päätöksiä toiminta-ajatukselta tai sääntöjen päivittämisestä ei kuitenkaan voida tehdä muualla kuin yhdistyksen kokouksessa. (Kuokkanen, Myllyviita, Rosengren ja Törrönen 2007, 7)

Kuokkasen ym. (2007, 8) mukaan arvot antavat perustan toiminta-ajatukselle. Iltanäyttelijöiden hallitus esitti toisilleen yhdistyksen yhdeksi toimintaa ohjaavaksi arvoiksi jäsenlähtöisyyden. Mielestäni tämä on hyvä arvo. Käytännön tasolla ei ole niin itsestään selvää, että harrastajateatteriyhdistykset toimisivat jäsenlähtöisesti.

Iltanäyttelijöiden hallituksen jäsenten olisi hyvä lähteä kartoittamaan mitä jäsenlähtöisyys arvona heidän harrastajateatterissaan tarkoittaa ja millä tavoin jäsenlähtöisyyttä

voidaan toteuttaa yhdistyksen toiminnassa. Yhdestä hyvästä ja perustellusta toimintaa ohjaavasta arvosta on selkeä lähteä liikkeelle.

Jäsenlähtöisyys toiminnan ohjaavana arvona on mielestäni erinomainen myös siksi, että se arvona ohjaa yhdistystä keskittymään ensisijaisesti teatterin harrastajiin ja teatterin harrastamiseen. Sen toiminta ei siis ole katsojalähtöistä. Tätä ei mielestäni korosteta tarpeeksi harrastajateatterikentällä. Jäsenlähtöisyyden näkökulmasta matka esitykseen on mielestäni tärkeämpää kuin itse esitys. Harrastajateatteriyhdistys selviää hengissä ilman katsojia, mutta ei ilman jäseniään, teatterin harrastajia.

Lisäksi jäsenlähtöisyys arvo on mielestäni keskeinen arvo myös yhdistyksen hallituksen esittämän koulutuksen lisäämistä koskevaan kehittämisenkohteeseen. Yhdistyksessä tapahtuvaa koulutusta tulisi myös ajatella jäsenlähtöisesti. Tätä voidaan edistää osallistamalla koko jäsenistöä keskusteluun siitä millaista koulutusta se omasta mielestään tarvitsee ja haluaa. Tätä voidaan kartoittaa esimerkiksi siten, että esitetään aiheeseen liittyvä kysely yhdistyksen jäsenrekisterissä oleville henkilöille. Kyselystä selviäisi minkälaista koulutusta yhdistyksessä juuri nyt tulisi suunnitellusti järjestää.

Koulutusta voidaan järjestää monella eri tapaa. Yhdistyksen säännöissä koulutustoiminnalla viitataan jäsenen näyttelijätaitojen lisäämiseen. Tähän yhdistyksessä tapahtuvan koulutuksen tulisi ensisijaisesti keskittyä. Se ei kuitenkaan sulje pois muita koulutuksia, kuten esimerkiksi yhdistystoimintatietämystä lisäävää koulutusta.

Koulutusta suunniteltaessa voitaisiin kartoittaa myös yhdistyksen omaa sisäistä asiantuntijuutta. Onko yhdistyksessä jäsenenä joku sellainen ihminen, jolla on yhdistystä hyödyntävää ammatillista osaamista, esim. teatteri-ilmaisun ohjaaja, draamaopettaja tai muita opettajia. Yhdistyksen jäsenistön omasta asiantuntijuudesta kannattaa ottaa selvää, koska sitä voidaan hyödyntää ainakin sellaisissa tilanteissa, jolloin taloudelliset resurssit eivät anna joustovaraa. Jos joustovaraa taas on, voidaan hyvin ostaa koulutus ulkopuoleltakin. Tällä tarkoitan sitä, että yhdistys itse kertoo mitä tarvitsee ja ulkopuolinen, esim. teatteri-ilmaisun ohjaaja, suunnittelee koulutuksen, kouluttaa ja kerää palautetta koulutukseen osallistuvilta. Kokkolan Iltanäyttelijät ry on tässä hyödyntänyt hyvin paikkakunnan esittävän taiteen opiskelijoita. Kuitenkin yhdistyksen olisi hyvä tässä vaiheessa jo pohtia koulutustulevaisuutta koskevia ratkaisumahdollisuuksia, ettei se tule

yllätyksenä nurkan takaa sitten kun esittävän taiteen koulutusohjelma poistuu yhdistyksen kotipaikkakunnalta.

Yhdistyksen talouden saamisesta peruskuntoon ei ehditty vielä avata keskustelua. Tästäkin suosittelisin jäsenlähtöisyysarvon huomioimista. Olen teatterin-ilmaisun ohjaajana huomannut, että rahalla ei taidetta tehdä. Se helpottaa ja nopeuttaa järjestelyitä, esimerkiksi puvustuksen tai lavastuksen suhteen. Mitä vähemmän rahaa on käytettävissä, sitä enemmän joudutaan turvautumaan luovuuteen erilaisissa ongelmaratkaisutilanteissa.

Yhdistyksen talousasioissa tulisi keskitetysti kartoittaa tämän päivän rahatilanne. Mihin rahaa tarvitaan, mihin ei tarvita? Mitä sellaista me voimme yhdessä tehdä, joka säästäisi rahaa ja samalla lisäisi luovuutta ja yhdessä tekemistä? Yhdistys joka elää lipputulojen odotuksessa, joutuu yleensä keskittymään katsojalukuihin. Silloin se keskittyy ensisijaisesti esitystoimintaan ja tätä toimintaa ohjaava arvo on katsojalähtöisyys, ei jäsenlähtöisyys. Mielestäni ydinkysymys Kokkolan Iltänäyttelijät ry:n hallitukselle talouden kehittämisessä on se, että keskusteltaisiin siitä mihin yhdistys todellisuudessa tarvitsee rahaa ja mistä yhdistyksen kustannuksista voitaisiin nipistää. Merkittävänä huomiona näin lopuksi esitän, että mitä paremmin yhdistyksen toiminta on suunniteltu, mitä enemmän se kykenee määrällisesti esittämään laadukasta toimintaansa ja mitä jäsenlähtöisempää sen toiminta on, sitä suuremmat mahdollisuudet sillä on saada avustuksia ja rahoituksia ulkopuolisilta tahoilta.

5.1.4 Yhdistyksen toimitiloihin liittyvät ongelmat, toivomukset ja mielipiteet ja niiden ratkaisut

Puheenjohtajan toive oli, että yhdistyksen toimitiloista tehtäisiin monipuolisemmat ja toimintaan paremmin soveltuvat. Kävin hänen kanssaan keskusteluja aiheesta ja puheenjohtaja pyysi, että tekisin omien työkokemusteni pohjalta pienoismallin ja ehdotuksen funktionaalisemmasta toimitilasta. Hänen mielestään hallituksen olisi helpompi lähteä suunnittelemaan toimitilojen mahdollista muuttamista pienoismallin avulla. Pyysin häntä ottamaan valokuvia keskeisimmistä kohteista ja mitat.

Ehdotin pienoismallissa seuraavia muutoksia. Yhdistyksellä on mielestäni liian suuri nouseva katsomo liian pienessä tilassa. Lisäksi katsomo on kokemusteni mukaan harvemmin täynnä, lukuun ottamatta ensi-iltoja ja tilausesityksiä. Harvojen täyteen myytyjen esitysten vuoksi ei mielestäni olisi kannattavaa pitää niin monta katsojapaikkaa. Liian suuri katsomo suhteessa kävijämäärään saattaa vaikuttaa siltä, että katsomo on aina tyhjä. Kolmekymmentä katsojaa on harrastajateatteriesityksessä kohtuullinen määrä, mutta 96-paikkaisessa katsomossa se tuntuu vähäiseltä, sekä teatterin harrastajille että katsojillekin. Lisäksi katsomon ylimmät istuinrivit ovat niin lähellä kattoa, että pitkät ihmiset joutuvat kumartumaan.

Katsomo on rakennettu liikuteltavista komponenteista. Kuitenkaan tätä ei olla huomioitu niin, että näyttämön ja katsomon muunneltavuutta voitaisiin hyödyntää produktioiden myötä. Ongelmiin voitaisiin vaikuttaa sillä, että katsomoa pienennettäisiin. Siitä tulisi tilanteen ja produktioiden mukaan vaihtuva 40-60-henkilön sovellettava katsomo, nykyisen perinteisen istumajärjestelyn sijaan.

Katsomon liikuteltavuus tekisi samalla näyttämöstä erilaisiin tarpeisiin muovautuvan. Komponentteja voisi käyttää näyttämönä ja lattiaa katsomona. Voisin kuvitella, että katsomon ja näyttämön muunneltavuus inspiroisi teatterin tekemistä ja herättäisi kiinnostusta teatterikävijöissä.

Hallitus käsitteli pienoismallia kokouksessaan. He olivat sitä mieltä, että ehdotetut muutokset voisivat toimia ja pysyvät, että minä tekisin talousarvion sen toteuttamiselle, ennen kuin asiassa voitaisiin edetä. Kieltäydyin tekemästä budjettia hallituksen puolesta, mutta ehdotin sen tekemistä yhdessä hallituksen kanssa. Tämä kehittämisprosessi on vielä kesken.

Harrastajateatteriyhdistysten olisi hyvä pohtia sitä, mitä merkitystä eri turvallisuusmääräyksillä ja tasavertaisuudella on yhdistykselle ja miten niihin tulisi panostaa. Katsomonäyttämö-mallin lisäksi tartuin ensisijaisesti toimitiloihin liittyviin turvallisuusseikkoihin. Turvallisuusasiat korostuvat liian pienessä yleisölämpiössä, jonka tulisi kyetä vastaanottamaan 96-henkilöä kerralla. Kahvilaratakaisu on ahtaudessaan epäviihtyisä, mutta ennen kaikkea epäturvallinen. Katsomon alla säilytettävistä menneiden produktioiden lavasteita ja tarpeista tulisi paloturvallisuusmääräysten vuoksi vähentää tai poistaa ko-

konaan. Katsomon alla on kulku lavalle, joka vaikeutuu siellä olevan roinan vuoksi. Säilytystilan puute ja huolimattomuus vaikeuttaa näyttelijöiden kulkemista lavalle myös muualla.

Harrastajien ja teatterissa käyvien turvallisuutta tulisi lisätä ja tehdä tilankäyttäjille selväksi turvallisuuskäytänteet ja menettelytavat tapaturmien ehkäisemiseksi sekä käytänteet tapaturmatilanteissa. Yksikin tapaturma on liikaa ja voimassa olevaan vakuutus ei kata ihan kaikkea.

Ydinkysymys teatteriyhdistyksen harrastamisturvallisuutta koskevissa asioissa on se, kuka siitä vastaa ellei yhdistys itse koe asiaa tärkeänä. Haasteena on myös se, mistä saadaan tietoa ja keneltä voidaan pyytää apua harrastusturvallisuutta lisäävissä asioissa. Yhdistystoimintaa koskeva tietokirjallisuus ei käsittele tätä aihetta. Työturvallisuudesta löytyy ammattiteattereille suunnattu teos. Näitä yhdistyksen hallituksen olisi syytä selvittää ja osallistaa koko yhdistystä kollektiivina oman teatterinsa turvallisuuden edistämiseen. Harrastajateatteriyhdistyksien täytyy olla itse aktiivisia löytääkseen asiasta tietoa.

Esteettömyydestä löytää paljon tärkeää ja täsmällistä tietoa sitä käsittelevältä internet-sivustolta: esteeton.fi. On muistettava että Suomen perustuslaki takaa yhdenvertaisuuden kaikille:

"Ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella." (Perustuslaki 6 §)

Tämä asettaa harrastajateattereille lisähaasteita: ilman hyväksyttävää perustetta harrastajateatteri ei saa syrjiä ketään, joka haluaa osallistua toimintaan katsojana tai jäsenenä. Laissa ei käy ilmi, mitä nämä hyväksytyt perustelut voisivat olla. Mielestäni yhdenvertaisuuden lähtökohtana tulisi olla harrastajateatteriyhdistyksissä se, että pyritään parhain mahdollisin tavoin edistää tätä perusoikeutta. Lisäksi yhdenvertaisuuden toteutumista tulisi pohtia myös siten, että se toteutuu yhdistyksen koko toiminnassa.

Esteettömyyden huomioon ottaminen toimitiloissa ja täten myös esitystilanteissa, ei estä luovuutta. Olisi hyvä tiedottaa sekä jäsenille että katsojille etukäteen, mikäli näytelmässä käytetään jotakin sellaista, joka mahdollisesti estäisi heitä osallistumasta. Jos katsoja puolestaan paikkavarauksen yhteydessä ilmoittaa esteellisyydestään, voidaan aina kohteliaasti kysyä mitä toiveita hänellä on tilojen ja palvelun suhteen.

Ilman aikaisempaa kokemusta ja keskustelua tällaisesta yhdistyksen hallitus ei voi yhtäkkiä tietää. Tähän on olemassa useita ratkaisuja. Harrastajateatteriyhdistykset voisivat pohtia onko paikkakunnalla samanlaisia palveluja tarjoavia tahoja, esimerkiksi ammatti-teatteri, jolta konsultoida asiaa.

Työturvallisuus ja esteettömyys ovat mielestäni myös teatteri-ilmaisun ohjaajien perusosaamiseen nivoutuva tieto. On selvää, että esimerkiksi ohjatessa harrastajateatteriproduktiota, keskitetään huomio tuotettavaan teokseen. Kuitenkin sellainen ohjaaja tai kouluttaja, jolla on tietämystä työturvallisuudesta ja esteettömyydestä ja joka pitää sitä tärkeänä kykenee huomioimaan asian toiminnassaan.

Työturvallisuuslakia ei sovelleta harrastustoimintaan eikä ammattiuurheilemiseen (Työturvallisuuslaki 2 §). Kuitenkin sitä sovelletaan silloin, kun esimerkiksi teatteri-ilmaisun ohjaajan on työsuhteessa harrastajateatteriyhdistykseen:

”Tätä lakia sovelletaan työsopimuksen perusteella tehtävään työhön sekä virkasuhteessa tai siihen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa tehtävään työhön.” (Työturvallisuuslaki 2 §)

Teatterin-ilmaisun ohjaajat ovat usein työsuhteessa harrastajateatteriyhdistyksissä, mikä tarkoittaa sitä, että harrastustoimintaa toteuttavan yhdistyksen tulisi ottaa tämäkin laki huomioon. Määräaikaisenkin työsuhteen solmimisen jälkeen harrastajateatteriyhdistys toimii teatteri-ilmaisun ohjaajan työnantajana. Lisäksi erilaiset ammattiliitot, joiden jäsenenä teatteri-ilmaisun ohjaajat voivat olla, valvovat omien jäsentensä oikeuksia ja velvollisuuksia.

5.2 Tuloksia ja jatkokehittämisen mahdollisuuksia

Selvittäessäni Kokkolan Iltanäyttelijät ry:n hallituksen esittämiä kehittämistarpeita ja havainnoidessani sitä, millä tavoin yhdistyksen hallitus kehitti toimintaansa, vahvistui käsitykseni siitä, että harrastajateatteriyksikön yhdistystoiminnan osa-alue tarvitsee kehittämistä. Yhdistyksen hallitus esitti mielestäni hyviä ja harrastajateattereille yleisiä kehittämistarpeita. Kuitenkin sen sitoutuminen itse kehittämistoimintaan oli hidasta. Harrastajateatteriyhdistyksen toiminnan kehittämiseen oli kyllä halua, mutta tahtotila osallistua ohjattuun toiminnan kehittämiseen jäi vähäiseksi.

Hallituksen yleistä yhdistystietämystä olisi hyvä kohentaa ainakin yhdistyslain tuntemisen kohdalla. Yhdistyslain tunteminen on osa hallituksen ydinosaamista yhdistysmuotoisissa teatterinharrastamisyksiköissä. Myös yhdistyksen omien sääntöjen tuntemus oli puutteellista tutkimuksen alussa. Tämä näkyi mm. siitä, että hallituksen toiminta ei kaikilta osin ollut yhdenmukaista yhdistyksen sääntöjen kanssa. Tämä ilmiö on työkokemukseni pohjalta harrastajateatteriyhdistyksissä yleistä. Yhdistystietämys ja omien sääntöjen tunteminen on edellytys johdonmukaisen toiminnan ylläpitämiselle ja sen kehittämiselle.

Jäsenistön tulisi aktivoitua myös yhdistystoiminnan osa-alueella, nyt se on kaatunut kokonaan hallituksen harteille. Hallituksella tulisi olla rohkeutta osallistaa omaa jäsenistöään mukaan yhdistyksen koko toimintaan. Jäsenten on helpompi osallistua toimintaan, jos heillä on tarpeeksi tietoa siitä, mitä heiltä odotetaan. Jäseniä voidaan myös velvoittaa osallistumaan yhdistystoimintaan, mikäli yhdistyksen kokous niin päättää.

Hitaasta sitoutumattomuudestaan huolimatta yhdistyksen hallitus ryhtyi toimintatutkimuksen aikana omatoimisesti tekemään päätöksiä kehittämiskohteisiin kohdistuvista toimenpiteistä. Tämä on jo itsessään osoitus toimintatutkimuksen positiivisesta vaikutuksesta hallituksen työskentelyyn. Kehittämistarpeiden kartoitus ja hallituksen työskentelyn havainnointi auttoi hallitusta selkeyttämään keskittämistarpeita. Oman yhdistystoiminnan kehittäminen ei enää ole sattumanvaraista, nyt tiedetään mitä epäkohtia tulisi lähteä kehittämään ja missä järjestyksessä.

Toimintatutkimus osoitti, että Kokkolan Iltanäyttelijät ry:llä oli kehittämistarpeita yhdistystoiminnan osa-alueella. Nämä kehittämisen tarpeet liittyivät hallituksen työkentelyyn, jäsenistön passiivisuuteen, toimitilojen funktionaalisuuden lisäämiseen sekä yhdistyksen toimintaan. Se millä tavoin yhdistyksen hallitus lähti käytännön tasolla kehittämään näitä tarpeita osoitti, että kehittämistoimintaan tarvittaisiin enemmän aikaa ja yhdistyksen jäsenistön tietoisuutta ja osaamista yhdistystoiminnan osa-alueella tulisi edistää entisestään. Jatkotoimenpiteistä ja menettelytavoistaan vastaa ensisijaisesti yhdistys itse. Tämän opinnäytetyön jälkeen uskon, että Kokkolan Iltanäyttelijät ry:n hallituksen on helpompaa tarttua itsenäisesti oman teatteriharrastusyksikkönsä kehittämiseen.

6. POHDINTAA JA ARVIOINTIA

En onnistunut innostamaan yhdistyksen hallitusta toiminnan kehittämiseen. Minun olisi pitänyt yrittää motivoida yhdistyksen hallituksen jäseniä enemmän, keskittyä sitouttamisprosessiin eikä opinnäytetyön tekemiseen. Tämän opinnäytetyön myötä syntyneen tiedon pohjalta lähtisin koko kehittämistoimintaan mukaan käytännönläheisemmin, eikä tutkijälähtöisesti kuten nyt. En ole tutkija, olen toimija. Tämä minun olisi pitänyt muistaa jo ennen opinnäytetyön tekemiseen ryhtymistä.

Jos nyt lähtisin tekemään tätä opinnäytetyötäni alusta, keskittyisin ihmisten kehittämiseen asioiden kehittämisen sijaan. Kohtaisin ihmisiä enkä asioita ja yrittäisin luoda muutosta voimauttavaa tahtotilaa. Nyt lähestyin tutkimuskohdetta liian tiukasti yhdistystoiminnan näkökulmasta. Se oli virhe, koska se teki teatterin harrastajasta työntekijän. Harrastajan pitäisi myös yhdistystoiminnan näkökulmasta saada pysyä teatterin harrastajana. Yhdistysmuotoisessa yksikössä jäsenillä on velvollisuuksia ja vastuita, mutta näitä kannattaisi lähestyä enemmän ihmisten eikä organisaation näkökulmasta käsin.

Hallitukselta pyytämäni kehittämistoimintaa ja omaa toimintaani koskeva palaute olisi ollut hyvä saada ennen opinnäytetyöni palauttamista. Niissä olisi voinut olla kehittämisen ja oman toimintani kannalta jotakin ratkaisevaa tietoa. Samalla olisin nähnyt oliko joitain sellaisia asioita, joihin olisi pitänyt puuttua tai joista käydä keskustelua.

Opinnäytetyöni oli minulle avartava kokemus. Harrastajateatteriyhdistykset ovat oman identiteetin omaavia yksiköitä, joilla on oma teatteritaidemissionsa. Tätä en teatteri-ilmaisun ohjaajana ehkä tulevaisuudessa kykene ohittamaan. Harrastajateatterit eivät enää ole minulle samanlaisia vaan yksittäisiä vapaaehtoisorganisaatioita, joiden perustehtävä on selvitettävä ennen taiteelliseen työhön ryhtymistä. Ammatissa toimiessani voin hyödyntää kunkin omintakeisista missioista sekä taiteellisesti että kasvatuksellisesti tai ainakin keskittää koko ammatillisen toimintani palvelemaan kutakin yhteisöä sen omia ehtoja hyödyntäen.

Minun ja Kokkolan Iltanäyttelijät ry:n hallituksen kehittämistyötä olisi varmasti edesauttanut, jos harrastajateatterikentällä olisi enemmän yhteistä teoriapohjaa yhdistysmuotoisten teatteriharrastamisyksiköiden toiminnan organisoimisesta. yksi tulevaisuuden kysymys minulle teatterin ammattilaisena on, että voidaanko tällaista saada aikaiseksi. Uskon sen olevan mahdollista, kunhan harrastajateatteriyhdistyksille osoitetaan kuinka oleellinen osa yhdistystoiminta ja sen kehittäminen on harrastajateatterikentälle. Yhdistystoiminnan arvostuksen kohottaminen lisää kunkin yhdistyksen toiminnan organisoimisen laatua ja ennen kaikkea määrällistä tietoa sellaisista tekijöistä ja asioista, joilla voi olla tulevaisuudessa merkitystä myös kulttuuripoliittisesti. Hyvin hoidettu yhdistystoiminta voi kohentaa harrastajateatteritaiteen arvostusta yhteiskunnassa. Uskon siihen, että yhdistystoiminnan aktiivinen kohentaminen harrastajateatteriyhdistyksissä edistää yhteisön kollektiivista älykkyyttä ja oman yhdistyksen identiteetin rakentumista.

Harrastajateatterikenttä on villi. Yhdistysmuotoiset ja muut teatterinharrastamisyksiköt muodostavat tälle kentälle eräänlaisen ”Villin Lännen”, jossa jokaisella yhteisöllä on omat ”lait” ja sääntönsä. Tuntuu usein siltä, että sekä harrastajateatteriyhdistykset, että teatterin harrastajat kokevat alemmuuskompleksia ammattiteatteritaidetta ja ammattilaisia kohtaan ja ylikompensoivat tätä toiminnassaan ammattiteatterisyndroomalla: häpeämällä sitä, että he ovat VAIN harrastaja. Uudisraivataan harrastajateatterikenttää muodostamalla ”intiaanireservaatteja” harrastajille niiden omistamilla mailla. Tämä ei ole pelkästään teatterin harrastajien syndrooma, sitä esiintyy myös Suomen koulutusjärjestelmän, teatteri-ilmaisun ohjaajien, median ja katsojien keskuudessa. Harrastajateatterikentän tulevaisuuden ydinkysymys tulisikin olla se, rakennammeko me harrastajateatterikulttuuria, johon itse teatterin harrastaminen ja teatterin harrastaja itse eivät kohtaan enää mahdu mukaan? Onko harrastajateatteritaiteella omaa identiteettiä? Autenttisen tarkastelun lopputuloksena saattaa olla, että harrastajateatteritaide saisi viimein sille kuuluvaa arvostusta, oman vankan identiteetin sekä tunnistetun ja tunnustetun oikeuden yhdenvertaisuuteen muiden teatteritaiteen toimijoiden kanssa. Harrastajateatteritaide on myös OIKEAA teatteria ja teatterin harrastaja on yhtä OIKEA teatterintekijä kuin muutkin, vaikka hän tarvitsisikin vähän enemmän harjoitusta, neuvoja, apua tai tukea. Tulevaisuus näyttää millä tavoin harrastajateatteriyhdistysten yhdistystoiminnan kehittäminen vaikuttaa harrastaja-identiteetin tunnustamiseen ja tunnistamiseen. Tätä haluan opinnäytetyöni myötä edistää ammatissani.

Jatkotutkimusmahdollisuuksia on mielestäni monia. Pitäisi tutkia mitä todellisia kehittämisen tarpeita harrastajateatterikentällä on, sekä miten teatteri-ilmaisun ohjaaja kykenee kestävästi oman ammatillisen toimintansa kautta myötävaikuttamaan harrastajateatteriyhdistyksissä myös yhdistystoiminnan osa-alueella.

LÄHTEET

Kokkolan Iltanäyttelijät ry säännöt. 1986/2004.

Kuokkanen, M., Myllyviita, A., Rosengren, P. & Törrönen, A. 2007. Yhdistystoiminnan kehittämisen opas. Vantaa: Kirjapaino Keili Oy.

Laki holhoustoimesta 1.4.1999/442.

Loimu, K. 2005. Johda yhdistyksesi menestykseen – puheenjohtajan käsikirja. Juva: WS Bookwell oy.

Loimu, K. 2010. Yhdistystoiminnan käsikirja. 4., uudistettu painos. Juva: Bookwell Oy.

Mäkisalo, M. 1999. ”Me teemme sen” – Hoitotyöntekijä oman työnsä tutkijana ja kehittäjänä. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Paasolainen, S. 2011. Yhdistyksen hallituksen pelisäännöt – yhteistyösopimuksella tuloksiin. 2., tarkistettu painos. Saarijärvi: Offset Oy.

Perälä, J., Juutinen S., Lilja, M., Lindgren, G., Reinikainen, M. & Steiner M-L. 2008. Yhdistyksen hyvä hallinto. Juva: WS Bookwell Oy.

Rosengren, P. & Törrönen A. 2008. Yhdistystoiminnan avaimet. Vantaa: Kirjapaino Keili Oy.

Skyttä, A. 2002. A-Ö Tiimitys ja sen läpivienti – Matkalla kohti matalampia organisaatioita. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731.

Syrjälä, L., Ahonen S., Syrjäläinen, E. & Saari, S. 1996. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Rauma: Kirjapaino Oy West Point.

Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738.

Yhdistyslaki 26.5.1989/503.

<http://www.esteeton.fi/portal/>

<http://teatteriiltatahti.fi/>

LIITTEET

Liite 1

1

Kokkolan Iltanäyttelijät ry

SÄÄNNÖT

1 §

Yhdistyksen nimi on Kokkolan Iltanäyttelijät ry. ja yhdistyksen kotikunta on Kokkolan kaupunki Vaasan läänissä.

2 §

Yhdistyksen tarkoituksena on toimia teatteritaiteen hyväksi sekä jäsentensä teatteritiedon ja näyttelijätaidon kehittämiseksi.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys järjestää koulutus-toimintaa, keskustelutilaisuuksia ja illanviettoja sekä ylläpitää näytelmätoimintaa. Yhdistys harjoittaa myös yhteis-toimintaa Kokkolan kaupungin muiden teatterialan yhdistysten ja järjestöjen kanssa. Yhdistyksen tarkoituksena ei ole voiton tai muun taloudellisen edun hankkiminen jäsenilleen.

Toimintansa tukemiseksi yhdistys voi järjestää myyjäisiä, arpajaisia ja maksullisia huvitilaisuuksia sekä ottaa vastaan lahjoituksia ja testamentteja.

3 §

Yhdistyksen jäseneksi voi liittyä henkilö, jonka yhdistyksen johtokunta hyväksyy jäseneksi ja joka suorittaa säädetyn jäsenmaksun.

Jäsenellä on oikeus erota yhdistyksestä ilmoittamalla siitä kirjallisesti johtokunnalle tai sen puheenjohtajalle taikka suullisesti yhdistyksen kokouksen pöytäkirjaan.

Johtokunta on oikeutettu erottamaan jäsenen, joka toimii vastoin yhdistyksen tarkoitusta tai muuten vaikeuttaa sen

toimintaa. Erottamispäätöksestä voi erotettu valittaa yhdistyksen kokoukselle ja valitus on jätettävä yhdistyksen johtokunnalle kirjallisesti kolmekymmenen (30) päivän kuluessa erottamispäätöksen tiedoksisaannista.

Jos jäsen ei tilivuoden aikana ole suorittanut jäsenmaksuansa, voi johtokunta erottaa hänet yhdistyksestä.

Jäseniltä perittävän vuotuisen jäsenmaksun suuruudesta päättää vuosikokous.

4 §

Yhdistyksen asioita hoitaa johtokunta, johon kuuluu vuodeksi kerrallaan valittu puheenjohtaja ja neljä kahdeksi vuodeksi kerrallaan valittua varsinaista jäsentä, joista kaksi eroaa vuosittain, kuitenkin ensimmäisellä kerralla arvan perusteella. Johtokunnalle valitaan vuosittain kaksi varajäsentä. Jos johtokunnan puheenjohtaja eroaa ennen toimikauden päättymistä, on yhdistyksen kokouksessa valittava uusi puheenjohtaja loppukaudeksi.

Johtokunta kokoontuu puheenjohtajan ja hänen estyneenä ollessaan varapuheenjohtajan kutsusta ja on päätösvaltainen, jos puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan lisäksi kolme jäsentä on saapuvilla. Äasiat ratkaistaan yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan mielipide, vaaleissa kuitenkin arpa.

Johtokunta valitsee keskuudestaan vuosittain varapuheenjohtajan, sihteerin, rahastonhoitajan ja muut tarvittavat toimihenkilöt. Asioiden valmistelua ja juoksevien asioiden hoitoa varten johtokunta asettaa työvaliokuntia, joiden tehtävät se määrää.

5 §

Yhdistyksen nimen kirjoittavat puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja, jompikumpi yhdessä sihteerin tai rahastonhoitajan kanssa.

6 §

Yhdistyksen hallintoa ja tilejä tarkastamaan valitaan vuosikokouksessa vuodeksi kerrallaan kaksi tilintarkastajaa ja heille varatilintarkastajat.

Yhdistyksen tilivuosi on kalenterivuosi. Tilinpäätös tarvittavine asiakirjoineen ja johtokunnan vuosikertomus on annettava tilintarkastajille viimeistään kaksi viikkoa ennen vuosikokousta. Tilintarkastajien tulee antaa kirjallinen lausuntonsa johtokunnalle viimeistään viikkoa ennen vuosikokousta.

7 §

Yhdistyksen vuosikokous pidetään helmi-maaliskuussa johtokunnan tarkemmin määräämänä ajankohtana.

Ylimääräinen kokous pidetään, kun johtokunta katsoo siihen olevan aihetta tai kun vähintään viidesosa (1/5) yhdistyksen jäsenistä sitä johtokunnalta erityisesti ilmoitettua asiaa varten kirjallisesti vaatii. Kokous on pidettävä neljäntoista (14) vuorokauden kuluessa vaatimuksen esittämisestä.

Yhdistyksen kokoukset kutsutaan koolle vähintään seitsemän (7) päivää ennen kokousta vuosikokouksen päättämällä tavalla, joko kirjeitse, sanomalehdessä tai yhdistyksen toimipaikan ilmoitustaululla.

Yhdistyksen kokouksissa jokaisella jäsenmaksunsa kyseiseltä vuodelta maksaneella jäsenellä on yksi ääni. Päätökset tehdään yksinkertaisella ääntenenemmistöllä, paitsi milloin on kyseessä sääntöjen yhdeksännessä (9) pykälässä mainituista asioista.

8 §

Yhdistyksen vuosikokouksessa käsitellään seuraavat asiat:

1. kokouksen avaus;
2. valitaan kokouksen puheenjohtaja, sihteeri, kaksi pöytäkirjantarkastajaa ja kaksi ääntenlaskijaa;

3. todetaan kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus;
4. hyväksytään kokouksen työjärjestys;
5. esitetään tilinpäätös, vuosikertomus ja tilintarkastajien lausunto;
6. päätetään tilinpäätöksen vahvistamisesta ja vastuuvapauden myöntämisestä johtokunnalle ja muille tilivelvollisille;
7. vahvistetaan toimintasuunnitelma, tulo- ja menoarvio sekä jäsenmaksun suuruus;
8. valitaan johtokunnan puheenjohtaja sekä kaksi varsinaista jäsentä erovuoroisten tilalle sekä kaksi varajäsentä johtokuntaan;
9. valitaan kaksi tilintarkastajaa ja heille kaksi varamiestä;
10. päätetään tavasta, jolla yhdistyksen kokous kutsutaan koolle;
11. käsitellään muut kokouskutsussa mainitut asiat. Jäsenten esittämät asiat voivat tulla kokouksessa käsiteltäviksi, jos niistä on tehty kirjallinen ilmoitus johtokunnan puheenjohtajalle viimeistään seitsemän (7) päivää ennen kokousta.

9 §

Päätös sääntöjen muuttamisesta on tehtävä yhdistyksen kokouksessa vähintään kolmen neljäsosan (3/4) enemmistöllä annetuista äänistä. Kokouskutsussa on mainittava sääntöjen muuttamisesta.

Päätös yhdistyksen purkamisesta on tehtävä kahdessa vähintään kuukauden välein pidetyssä kokouksessa vähintään kolme neljäsosan (3/4) äänten enemmistöllä annetuista äänistä kummassakin kokouksessa.

Yhdistyksen purkautuessa on sen varat käytettävä teatteritaiteen harrastusta edistäviin tarkoituksiin Kokkolassa yhdistyksen viimeisessä kokouksessaan päättämällä tavalla.

2 §

Yhdistyksen tarkoituksena on toimia teatteritaiteen hyväksi sekä jäsentensä teatteritiedon ja näyttelijätaidon kehittämiseksi.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys järjestää koulutustoimintaa, keskustelutilaisuuksia ja illanviettoja sekä ylläpitää näytelmätoimintaa. Yhdistys harjoittaa myös yhteistoimintaa Kokkolan kaupungin muiden teatterialan yhdistysten ja järjestöjen kanssa. Yhdistyksen tarkoituksena ei ole voiton tai muun taloudellisen edun hankkiminen jäsenilleen. Toimintansa tukemiseksi yhdistys voi järjestää myyjäisiä, arpajaisia ja maksullisia huvitilaisuuksia sekä ottaa vastaan lahjoituksia ja testamentteja ja harjoittaa kaluston ja tilojen vuokraamista.

7 §

Yhdistyksen vuosikokous pidetään tammikuussa johtokunnan tarkemmin määräämänä ajankohtana.

Ylimääräinen kokous pidetään, kun johtokunta katsoo siihen olevan aihetta tai kun vähintään viidesosa (1/5) yhdistyksen jäsenistä sitä johtokunnalta erityisesti ilmoitettua asiaa varten kirjallisesti vaatii. Kokous on pidettävä neljäntoista (14) vuorokauden kuluessa vaatimuksen esittämisestä. Yhdistyksen kokoukset kutsutaan koolle vähintään seitsemän (7) päivää ennen kokousta vuosikokouksen päättämällä tavalla, joko kirjeitse, sanomalehdessä tai yhdistyksen toimipaikan ilmoitustaululla. Yhdistyksen kokouksissa jokaisella jäsenmaksunsa kyseiseltä vuodelta maksaneella jäsenellä on yksi ääni. Päätökset tehdään yksinkertaisella ääntenemmistöllä, paitsi milloin on kyseessä sääntöjen yhdeksännessä (9) pykälässä mainitusta asioista.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa Kokkolassa
Kokkolan maistraatissa 28.tammikuuta 2004.

ANNA-LIISA PUUKANGAS
toimistosihiteeri
byråsekreterare

Maksu 10 Eur